PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

vea nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S • 12 pagini – 1 leu

Cine va cîștiga campionatul mondial de fotbal ?

Ce și cît mănîncă omul

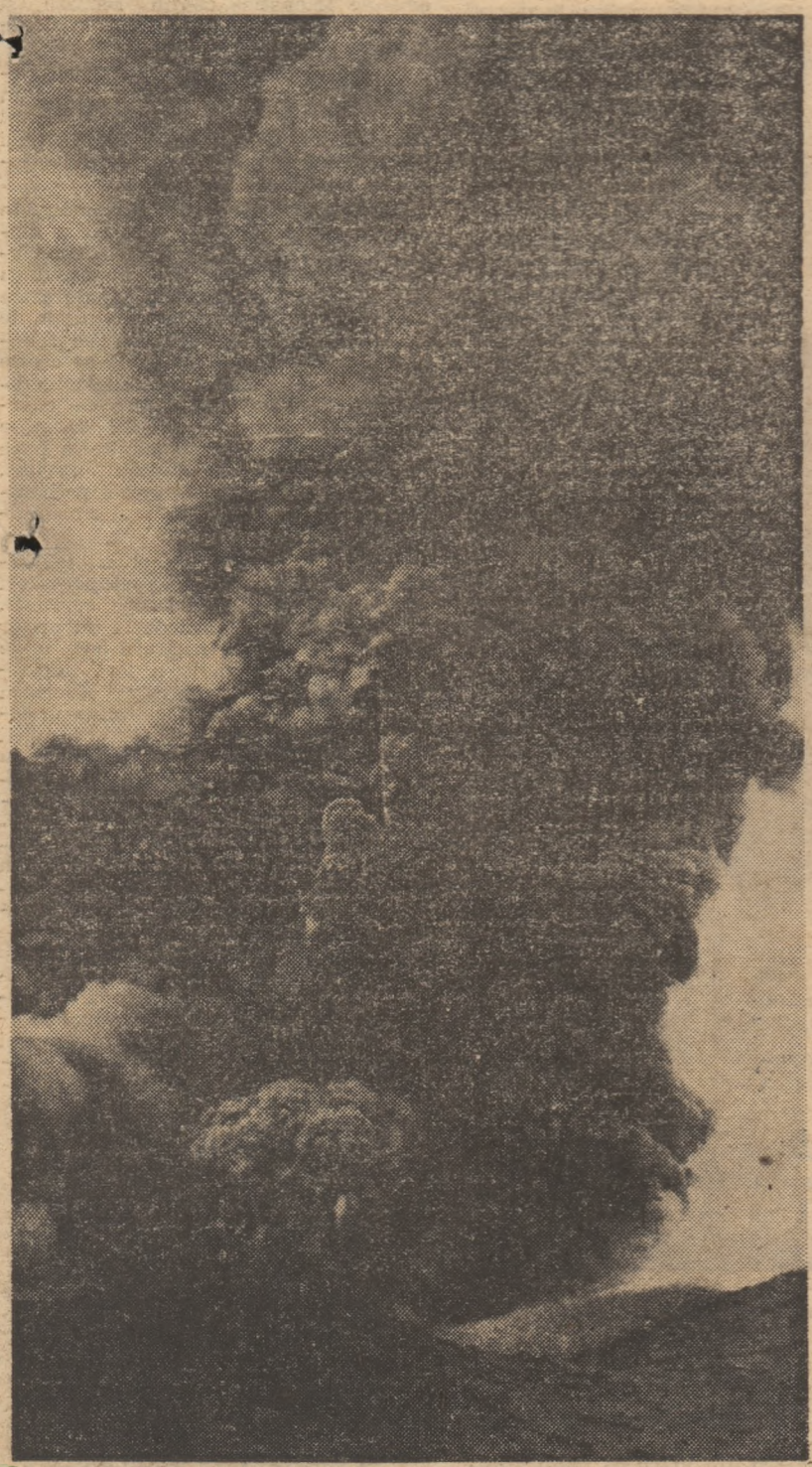

O călătorie fantastică în centrul Pămîntului

5

ANUL XXVI
(1298)
30 IANUARIE 1970

Exprimarea posibilității existenței unui fenomen psihic sau material necunoscut, sub formă de idee, se numește imaginație. Exprimarea posibilității existenței unui fenomen psihic sau material necunoscut, sub formă de realitate, se numește ficțiune. Dovedirea posibilității existenței unui fenomen psihic sau material necunoscut se numește știință.

Telepatia cunoaște toate aceste trei forme de existență: Ca imaginație o întîlnim la Aristotel, care a dominat filozofic o întreagă epocă a gîndirii umane. Filozoful sugera posibilitatea transmiterii gîndurilor la distanță. Ca ficțiune o întîlnim în miile de romane și nuvele fantastico-științifice. Ca știință o aflăm în lucrarea de sinteză a lui Ferdinand Klerc, care a pus bazele unei științe moderne, numite de el „psihotronică" (în traducere etimologică electronica gîndirii). Principalele ramuri ale psihotronicii sînt: telepatia — transmiterea informației de la un creier la altul; psihokinezia — acțiunea creierului asupra obiectelor neînsuflețite și telegnozia — cunoașterea telepatică a evenimentelor trecute și prezente. Fiecare din cele trei capitole ale psihotronicii lui Klerc este fascinant; obiectul documentarului nostru se limitează însă la cunoașterea aspectelor actuale ale fenomenului telepatie.

Documentar

TELEPATIA — ADEVĂR ȘI SPECULAȚII

Dar mai întîi, un scurt istoric. În 1776 Antoine Mesmer identifica existența unei acțiuni magnetice a unui individ asupra altuia. El atribuia această acțiune unui fluid, numit de el magnetism animal. Pentru Antoine Mesmer magnetismul animal se manifesta zgomotos, printr-o criză cu caracter convulsiv. În 1784 marchizul de Puysegur, elev al lui Mesmer, a demonstrat acțiunea magnetismului animal, fără crize convulsive, asupra unui mediu în somn cu care se rămînea în raport verbal. Pentru ambii cercetători fenomenele magnetice se produc prin pase. În 1843, Braid a înlocuit teoria fluidică mesmeriană cu teoria hipnotismului, care afirmă că comunicarea cu mediul se face prin sugestie verbală. Starea de inhibiție a anumitor zone, obișnuit active ale creierului, ar putea înlesni calitatea de transmisiune a gîndurilor, probabil prin punerea în activitate maximă a zonelor ce intervin în realizarea acestui fenomen. a observat recent psihiatrul sovietic Nikolaev, referindu-se la cercetările lui Braid. Un cortex inhibat este mai sugestibil, mai deschis, mai hipermnezic și mai receptiv. Comunicarea între doi oameni, fără participarea auditivă conștientă a receptivului a fost astfel demonstrată. La orizont a început să se contureze existența sugestiei ideatoare directe — hipnoza — și sugestia ideatoare la distanță.

S. Freud, eminent neurolog vienez, după o practică în cele mai ilustre clinici universitare ale vremii, a ajuns la elaborarea doctrinei psihanalitice a ego-id-superegoului, în care noțiunea de transfer ocupă un loc de seamă. Fereczi și Lagoche și-au bazat toate cercetările lor pe funcția de transfer descrisă de Freud, ajungînd la concluzia posibilității transferului cerebral între oameni. Energetica pulsională freudiană a devenit un teren fertil pentru cercetări în domeniul sugestiei ideatoare la distanță.

Termenul „telepatie" a apărut pentru prima oară, în anul 1886, în lucrarea „Iluziile vieții", publicată de Societatea engleză pentru studii psihice, sub înțelesul de comunicare psihică la distanță.

Între 1910-1920 reprezentanții Academiei de științe franceze s-au scindat în două curente. Un curent protelepatic, curent empirist, bazat pe experimentul atestator al comunicării ideatoare la distanță, și altul contrar. Savanți și cercetători cunoscuți au manifestat o febrilă nevoie de a descifra fenomenul telepatic, au fost imaginate experiențe dintre care unele foarte ingenioase. Oliver Lodge și Camille Flammarion au atestat posibilitatea creierului de a comunica la distanță sugestii, ordine, imagini vizuale și auditive altui creier.

Tabăra contestatarilor telepatiei își bazează criticile pe de o parte pe criteriile științifice ale fizicii contemporane lor, iar pe de altă parte pe experimente negative. Matematicienii de la începutul secolului nostru demonstrau prin calculul probabilităților improbabilitatea existenței fenomenului telepatic. Savantul român Gh. Marinescu a atras atenția asupra fenomenului natural de interpretare laică a coincidenței ca telepatie.

Argumente „pro"

Dintre observațiile empirice telepatice cităm: 1. Observația profesorului Wilhelm Tenhaeff din Utrecht asupra subiectului Gerard Croiset care dădea informații precise asupra unor situații ce aveau loc concomitent la o distanță de 50 km.; 2. Legăturile telepatice pe care le stabilesc în pustiul Saharei însoțitorii de caravane; 3. Rolul telepatiei în cel de-al doilea război mondial (soția lordului Dowding dădea informații telepatice despre situația din tabăra nazistă); 4. Cartea lui Hejbolik „Despre cercetarea telegnozică în armata contrarevoluționară din Ungaria". Un cunoscut neurolog din București a prezentat dosarul unei observații telepatice verificate riguros. În noaptea de 15 noiembrie 1950 R. E., domiciliată în Craiova, și-a trezit soțul la ora 0,30, pentru a-l anunța că fiul lor, student la Timișoara, era grav bolnav. Numai cu mare greutate a putut fi liniștită. Într-adevăr, fiul, student în anul II la medicină în Timișoara, a prezentat o intoxicație alimentară și la ora 0,30 a prezentat o stare foarte gravă, chemînd gazdele în ajutor. Dosarul a precizat încă un fapt demn de reținut: cu două zile înainte părinții sărbătoriseră, în absență, ziua onomastică a studentului și mama se gîndise intens la el.

Cercetări experimentale telepatice ale unor secții specializate din Anglia, S.U.A., Franța și U.R.S.S. — îmbinînd activitatea fizicienilor cu cea a electroniștilor, ciberneticienilor, neurologilor, biologilor, fiziologilor, biofizicienilor și psihiatrilor — au adunat un număr enciclopedic de date, dintre care aci ne rezumăm a insera cîteva.

Studiul mijloacelor de comunicare dintre animale a adus o contribuție de preț. Insectele și unele specii de fluturi de noapte de sex opus se regăsesc cu o precizie matematică. Delfinii comunică între ei prin sistemul emisie-recepție de ultrasunete. Liliecii s-au dovedit a fi radiolocatoare vii, care emit pe lungimea de undă de 40 000 Hz. Berzele și furtunarii își „simt" prezența la distanțe de 2 000 km.

Descoperirea unor facultăți nervoase excepționale necunoscute pînă în ultimii ani, ca biometeorosensibilitatea (facultatea de a presimți schimbările meteorologice), bioseismosensibilitatea (facultatea de a presimți deslănțuirea cutremurelor și furtunilor), rabhodomancia (facultatea de a simți prezența metalelor și a apei sub pămînt cu ajutorul sîngelui), biomagnetismul (facultatea de a recepționa cîmpul magnetic și modificările lui) și fenomenul citirii tactile (facultatea de a citi cu pulpa degetelor) au adus date noi în cercetarea telepatiei.

Studiul fenomenelor parapsihologice este facut astazi cu mijloacele puse la indemînă de tehnica modernă

Distanța la care s-au descris legături telepatice oscilează între 2 m și 6 400 000 m. Vîrsta optimă telepatică este vîrsta maximei capacități funcționale a complexelor neurale cerebrale. Frecvența legăturilor telepatice dintre rude apropiate este explicată de geneticieni ca rezultatul apropierii codului genetic al neuronilor producători de energie radiantă cu cel al neuronilor receptori. În general, 90 la sută din emisiile telepatice conțin senzații și emoții negative ca frica, durerea și sufocarea.

Descoperirile din cîmpul fizicii referitoare la transformarea energiei în materie și invers, existența materiei și antimateriei, cunoașterea vieții unei cuante netezesc pe zi ce trece înțelegerea fenomenului telepatic.

Descoperirea de către Neminsky, în 1913, a emiterii de către creier a biocurenților sau bioundelor electromagnetice, ca formă specifică a activității neuronale, și înregistrarea lor de către Berger au creat premisele materiale de înțelegere a telepatiei. Prin ce fenomen de amplificare biologică se crește de mii de ori voltajul bioundelor cerebrale, făcîndu-le circulabile ca energie radiantă prin atmosferă? Se pare că amplificatorul este zona de la baza creierului, zona afectivității maxime, fapt care explică și conținutul precumpănitor în emoții negative al emisiunilor telepatice.

Recent, un centru de studii telepatice a demonstrat pe experimentatori separați în camere metalice ecranate, stabilirea de transmisii de la un creier la altul, în timp ce legătura prin unde electromagnetice radio a fost imposibilă. În 1959, pe submarinul american „Nautilus" s-a dovedit calitatea undelor telepatice de a străbate apa mării și oceanelor, calitate pe care din nou undele radio nu o au. Omul este înconjurat de electromagnetosferă, formată din radiația cosmică, telurică, ionizantă, biologică și electrică (radioteleviziune). Pentru a-și putea păstra individualitatea, unda telepatică trebuie să aibă o seamă de parametri precişi. P. I. Guliaev apreciază că undele electromagnetice telepatice au benzi de frecvență variind între cîțiva centimetri și mii de kilometri. Sosirea la destinație a undelor transmise de emițător depinde de capacitatea emițătorului și a receptorului, de starea sănătății somatice a celor doi, de dispoziția afec-

(Continuare în pag. 11-a)

documentar documentar documentar documentar documentar documentar documentar documentar documentar documentar documentar documentar documentar documentar documentar documentar documentar documentar documentar documentar

actualitate
alitatea actualit
tea actualitatea act
actualitatea actualitatea
litatea actualitatea actuali
actualitatea actualitatea
alitatea actualitatea actualit
actualitatea actualitatea
alitatea actualitatea actualit

MERIDIANE

Note incomplete

Riga este un oraş cu foarte multe cafenele. Mari, mijlocii, mici, ele aţin calea la tot pasul, fiind o parte integrantă din viaţa locuitorilor capitalei letone. Dimineaţa, înainte de ora deschiderii şcolilor, birourilor, magazinelor, instituţiilor cafenelele cunosc o afluenţă specifică de copii şi maturi care vin să-şi bea cafeaua cu lapte, însoţită de tradiţionale plăcinte, pateuri sau

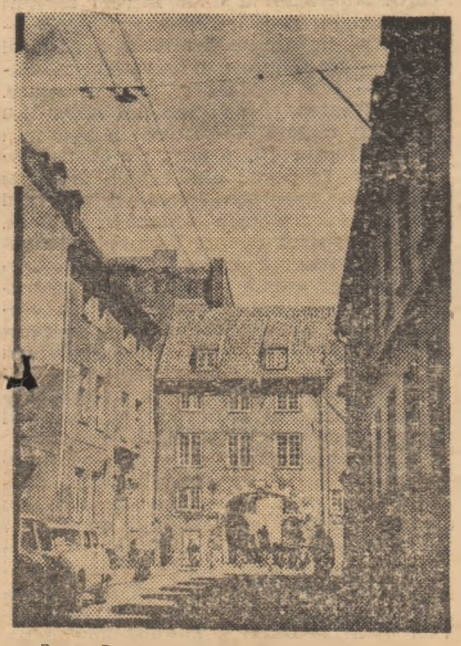

Riga. Poarta suedeză din oraşul vechi

prăjituri cu brînză. Vizitatorul n-are cum şti dacă mai există şi cineva care mănîncă dimineaţa acasă, dar forfota matinală a cafenelelor, economia de timp vădit urmărită de clienţi şi evidentă şi în iuţeala, precizia mişcărilor şi seriozitatea personalului de serviciu îl pot îndreptăţi să creadă că nu. Un întreg oraş pare a trece de două ori, într-un răstimp uimitor de scurt, pragul acestor localuri intrate indubitabil în rutina cotidiană...

De altfel, locuitorii capitalei par a aprecia în genere economia de timp pe care le-o asigură luarea mesei în oraş. Pînă şi restaurantele speciale pentru copii sînt totdeauna pline, iar funcţionarea lor lasă aceeaşi impresie de maşină bine pusă la punct. Copiii care se duc sau se întorc de la şcoală, copii mici însoţiţi de părinţi care au fost cu ei după cumpărături (un foarte agreabil restaurant pentru copii funcţionează chiar pe lîngă un mare magazin de articole specifice), elevi din clase mai mari în grupuri de prieteni cu care pleacă ori se întorc de la ore de activităţi extraşcolare se mişcă foarte degajat şi sigur în aceste localuri cu care sînt evident familiarizaţi, mănîncă liniştiţi şi ordonaţi, zăbovind cît pot mai puţin, spre a face loc altora.

Cele de mai sus sînt însă numai amprenta cea mai superficială a unui spirit de eficienţă ce pare a fi un dat caracteristic al felului de a fi şi a lucra al letonilor.

Riga produce cam două treimi din întreaga producţie industrială a R.S.S. Letone. Aşa încît vizitarea cîtorva întreprinderi din acest cel mai mare oraş al republicii baltice — cu circa 700 000 de locuitori — şi examinarea produselor altora, pot da o idee destul de sigură despre ansamblul vieţii ei economice, despre ritmurile şi pulsaţia ei.

Riga fabrică locomotive electrice şi Diesel, microbuze şi mari motoare pentru tracţiune electrică, maşini de spălat şi aparate de radio cu tranzistori de cea mai bună calitate, motociclete şi aparate de precizie, medicamente şi instalaţii pentru centrale telefonice, becuri şi piese pentru tractoare şi automobile etc. etc.

Nu-mi recunosc nici o calificare care m-ar îndreptăţi să fac o judecată de valoare asupra caracteristicilor tehnice ale acestor produse atît de diverse. Dar chiar numai înfăţişarea multora dintre ele, linia lor elegantă şi grija pentru finisare, sînt certificate ce forţează numaidecît încrederea. Pe de altă parte, am avut prilejul să stau de vorbă cu conducătorii mai multor instituţii economice letone şi pretutindeni am fost plăcut impresionat de competenţa dovedită în expunerile lor, de cunoaşterea amănunţită a practicii mondiale în materia respectivă, de optimismul, bucuria de a înfăptui şi firea lor deschisă.

Cînd mi s-a propus, de pildă, să vizitez depozitul central de mărfuri al cooperaţiei de consum, mărturisesc că în primul moment am fost cam descumpănit. Cum în viaţa mea singura contingenţă cu cooperaţia de consum m-a aflat numai în postura de consumator, nu prea îmi dădeam seama ce putea fi interesant de văzut acolo pentru un profan. Şi de astă dată însă impresia a fost cum nu se poate mai tonică.

Cooperaţia de consum are — cum am aflat după aceea — o frumoasă şi fructuoasă tradiţie în Letonia. (Primele cooperative au fost înfiinţate cam acum vreo sută de ani). Astăzi reţeaua cooperaţiei de consum înglobează cam 600 000 de membri — la o populaţie totală de 2 300 000 de locuitori — organizaţi în 600 de societăţi răspîndite în toate regiunile şi raioanele ţării. Ea îşi aprovizionează membrii la acelaşi nivel — şi uneori şi mai bine, mi s-a explicat, cu o mulţumire nedisimulată — cu comerţul de stat, dar se ocupă şi cu cumpărarea de produse agricole, după cum şi exportă: fructe de pădure şi ierburi medicinale, deşeuri de hîrtie, de pînză, scoici, blănuri (vizon), unt, carne.

Să ne întoarcem însă la depozitul central din Riga. A fost o dimineaţă realmente interesantă, întrucît — în afară de imensele hale cu mărfuri din toată lumea (erau şi pantofi de la noi), păstrate într-o ordine exemplară, cu instalaţii moderne de încălzire şi ventilaţie, mijloace perfecţionate de transport şi stivuire, cu un grup social exemplar (restaurant sclipitor de curăţenie, cabinete medicale, de stomatologie etc.) — am putut din nou lua contact cu un mare organism economic extrem de bine pus la punct, cu un director plin de elan şi planuri mari. Calculul rentabilităţii e făcut de un ordinator — care ocupă o sală mare — dar mi s-a spus că se mai proiectează şi instalarea altor maşini de calculat, spre a impulsiona activitatea de prospectare a pieţii. Pretutindeni, în birouri, ca şi în depozite era o atmosferă de muncă fertilă, prestată în ordine şi parcă fără efort, stenică nu numai prin rezultate, ci chiar şi prin aspectul ei.

Şi aceeaşi senzaţie la „Dzintan", o fabrică de parfumuri şi produse cosmetice, care exportă de pe acum în 26 de ţări, dar îşi instalează încă alte maşini de ultimul tip, de mare randament, linii automate etc.

*

O componentă izbitoare a realităţii letone este gustul sigur, bunul gust, aplecarea către eleganţă, modernitate — în cea mai bună accepţie a noţiunii. Produsele de uz curent care se fabrică în R.S.S. Letonă — de la mobilă la tranzistoare, îmbrăcămintea şi interiorul noilor magazine, arta decorativă şi arta plastică letonă au un ce comun, intrinsec, care le conferă o personalitate distinctă. Ele atestă, fiecare în felul lor, o anume nobleţă interioară, măsură şi în acelaşi timp receptivitate faţă de spiritul vremii, o anume încredere şi bucurie de a trăi.

Dumitru Hîncu

STATISTICĂ

Recensămînt - 1970

În a doua jumătate a lunii ianuarie a avut loc în U.R.S.S. un nou recensămînt al populaţiei, al cincilea de la instaurarea puterii sovietice. Cele dintîi s-au făcut în 1920 (din iniţiativa lui Lenin, în vederea asigurării condiţiilor refacerii economiei ţării distrusă de războaiele mondial şi civil), în 1926, 1939, şi 1959. De fapt, dat fiind uriaşa întindere a ţării, de proporţii continentale, în regiunile cu condiţii geografice şi climatice dificile cum sînt Marele Nord, Asia centrală, Kamceatka, Pamir, etc. această acţiune a început încă din cursul verii trecute.

Prin ce s-a deosebit actualul recensămînt de precedentele? În primul rînd prin anvergură şi program. În cadrul lui au acţionat 550 000 de socotitori şi aproximativ 100 000 de instructori controlori, care au înregistrat profundele schimbări intervenite în viaţa

economică şi socială a ţării. Amploarea problemelor studiate cu acest prilej reiese din varietatea subiectelor abordate în chestionar. Acesta a furnizat date exacte despre importanţa şi localizarea populaţiei, compoziţia ei după sex, vîrstă, situaţie familiară, naţionalitate, limbă, studii, sursă de venituri, profesie, tip de producţie etc., precum şi informaţii care indică numărul persoanelor ce lucrează la domiciliu sau posedă o exploatare agricolă auxiliară individuală. În fine, chestionarul a mai cuprins informaţii referitoare la migraţia populaţiei.

În total, programul recensămîntului din 1970 a comportat 18 întrebări, dintre care 11 au fost puse tuturor, fără excepţie. Răspunsurile obligatorii au permis cifrarea populaţiei, determinarea numărului, compoziţiei şi tipurilor de familii, compoziţiei naţionale şi limbii materne, ierarhia vîrstelor, gradul de instruire, sursele de venituri. Pe de altă parte, chestionarul cuprinde întrebări care n-au fost puse tuturor, dar care nu sînt mai puţin edificatoare. Astfel, şapte dintre ele s-au adresat numai unui sfert din populaţie şi se referă la locul de muncă şi ocupaţie, timpul de cînd se află în respectiva localitate, etc.

În marile oraşe şi în satelii acestora, muncitorii, funcţionarii, elevii şcolilor specializate şi studenţii au completat formulare speciale în care au indicat traiectul pe care trebuie să-l străbată pentru a ajunge la locul de muncă. În felul acesta va putea fi stabilită „migraţia pendulară", cu alte cuvinte timpul necesar pentru deplasarea la locul de activitate şi, ca urmare, repartiţia mîinii de lucru în oraşe în scopul ameliorării transportului în comun în vederea economisirii timpului.

Bilanţul recensămîntului urmează să fie studiat în mod centralizat la centrele de calcul ale Direcţiei centrale de statistică a U.R.S.S. echipate cu maşini de calculat care realizează 65 000 de operaţiuni aritmetice pe secundă. Materialul obţinut va permite să se tragă primele concluzii încă în luna aprilie, dar rezultatele definitive nu vor putea fi date publicităţii decît spre sfîrşitul anului.

TELEVIZIUNE

Pe un milion de metri pătraţi

Cu capacitatea ei zilnică de 50 de ore de emisiune pe 6 programe, staţia-mamut din turnul de la Ostankino-Moscova a întreprins o experienţă unică, dat fiind că alte studiouri de mare anvergură se întind în suprafaţă. Rămînea deci de văzut dacă, mai curînd sau mai tîrziu personalul nu va sfîrşi prin a se încurca în labirintul de studiouri, cabine de crainici, centrale de comandă, birouri redacţionale, camere de montaj etc. etc., instalat într-o singură clădire cu faţada de 500 de metri şi cu 12 etaje.

De doi ani, de cînd şi-a început activitatea extinzînd-o treptat, staţia de la Ostankino a dovedit că un asemenea pericol nu există. „Planurile noastre au fost întocmite cu precizie", a declarat unor ziarişti V. M. Makeveev, directorul adjunct. „De aceea instituţia funcţionează ca un ceasornic bine pus la punct". După care şi-a invitat vizitatorii să se convingă singuri. Aceştia au calculat că pentru a-şi face doar o idee de ansamblu, în mai puţin de trei ore au parcurs circa 5 km, ceea ce e perfect plauzibil dacă ne gîndim că suprafaţa centrului de televiziune însumează pe toate etajele 1 100 000 m pătraţi.

Foaierul seamănă cu sala de aşteptare a unei gări ideale sau cu sala de tranzit a unui aeroport ultramodern. Lămpi cu neon, scaune turnante din cauciuc spongios, totul e practic şi elegant în acelaşi timp. Deasupra convorbirilor duse cu voce scăzută răsună mereu chemările spre studiouri. Semnalele luminoase amplasate deasupra numeroaselor lifturi arată că acestea sînt într-un continuu du-te vino între 12 etaje. Două sute de ore de filme artistice şi 1 000 de ore de scurt-metraje sînt turnate pe an în 21 de studiouri, variind între 150 şi 1 000 metri pătraţi, cărora li se mai adaugă unul pentru filme de animaţie. Emisiunile curente sînt înregistrate de 90 de videomagnetofoane „Elektron" fabricate la Leningrad. Acum este pe cale de a fi terminată o sală de teatru cu scenă mobilă şi 800 de locuri. La etajele 2 şi 3 există o adevărată şosea cu o lungime de 400 m şi o lăţime de 6 m pe care circulă camioanele şi electrocarele ce transportă decorurile, recuzita, costumele şi echipamentul tehnic din ateliere şi magazii pînă la cele 28 de lifturi de serviciu.

LA ORDINEA ZILEI

Chimia curăţă străzile

Deşi echipate cu tot felul de pluguri, răzuitoare şi mecanisme vibratoare, maşinile de curăţat zăpada nu pot aduna totuşi şi stratul de zăpadă tasată. Iar dacă se „încăpăţînează" să o cureţe toată, atunci are de suferit asfaltul.

Pe aeroporturi gheaţa este îndepărtată cu ajutorul gazelor de ardere ale motoarelor cu reacţie. În oraşe însă, acestea nu pot fi folosite întrucît gazele fierbinţi ar putea atinge pietonii; în plus motoarele care le produc fac un zgomot infernal. Alte procedee de curăţire a gheţii — cu lichid fierbinte sau electricitate — sînt foarte scumpe.

De cele mai multe ori se foloseşte pentru străzi nisipul amestecat cu sare. Dar şi acest procedeu are marele inconvenient că nisipul înfundă gurile de canal şi se depune pe fundul apelor. Iar sarea de bucătărie este eficientă numai la temperaturi de pînă la minus 14 grade. Mai potrivite sînt, de aceea, clorura de calciu şi silvinitul — un amestec de silvină şi sare gemă. Aceste două substanţe au fost încercate pe o stradă din Moscova.

La o temperatură de minus 12—14 grade experimentatorii au presărat cu sare şi silvinit un strat de gheaţă de 20 de centimetri. Apoi, pe stradă a trecut — cu o viteză de opt kilometri pe oră — o maşină de desprins gheaţa şi a curăţat asfaltul de parcă ar fi fost proaspăt spălat. Rezultatele cercetărilor făcute apoi în laboratoare au arătat că această substanţă este absolut inofensivă atît pentru asfalt, cît şi pentru încălţăminte, indiferent dacă aceasta este confecţionată din piele, cauciuc sau materiale plastice.

Mai mult, curăţirea chimică a străzilor este de opt ori mai ieftină decît cea manuală. Pentru a egala viteza de lucru a unei maşini folosind noua substanţă ar trebui să lucreze simultan 250 de oameni.

Tamponare...
Desen de **G. Miklasevski**

LA HITLER, PE SCARA DE SERVICIU

reportaj
reportaj reportaj
portaj reportaj repor
taj reportaj reportaj re
reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repo
j reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repor
aj reportaj reportaj reportaj

(III) Jurnal münchenez

De altfel, atît afirmația lui Hitler despre „grădina zoologică", cît și „proviziile alimentare", lacrimile Evei Braun și testamentul ei erau simptome ale unei „stări de spirit depresive, capitularde", pentru care Gestapoul îi executa pe cei care se făceau vinovați de ea, căci nimeni nu avea dreptul să se îndoiască de victoria finală sau să admită ideea că rușii ar putea intra în Berlin. Încît, testamentul Evei, care cuprindea opt pagini, era în cel mai înalt grad un primejdios document „antigerman". Dar iată cîteva din dispozițiile sale: Gretl urma să moștenească: „Inel mare cu un smaragd și briliante — 1; inel mic cu smaragd și briliante — 1; brățară mică cu smaragd și briliante — 1; broșă „fluture" de smaragd cu briliante — 1; cercei cu smaragd și briliante — 1; buchet de margarete cu rubine — 1; toate scrisorile trimise de Führer și ciornele scrisorilor mele adresate Führerului; jumătate din rochiile mele, paltoane, pantofi, lenjerie etc, în afară de hainele de blană, iar cinci rochii, un palton și trei perechi de pantofi (la alegere) să fie date d-nei Kaschinger... Camera de filmat „Siemmens" cu aparatul de proiecție și ecranul; următoarele tablouri: acuarelă de Adolf Hitler: Bonenberger — Portretul Führerului", Bonenberger — „Peisaj din nordul Italiei" și „Cap de fată" — (dăruit de Reichsleiterul Bormann)".

Ilse trebuia să primească: Colier de briliante cu un solitar — 1; broșă; colan de platină — 1; inel cu briliant — 1; ceas de platină (cu monograma Führerului) — 1; buchet de margarete cu briliante — 1; Casa de pe Wasserburgstrasse, 12, cu toată mobila, covoarele, serviciul de masă de argint și porțelan; automobil Volkswagen — 1; jumătate din rochiile mele, paltoane, haine de blană, lenjerie și pantofi, din care cinci rochii, un palton și trei perechi de pantofi (la alegere) să fie date d-nei Hertha Ostermeyer Tablouri: Bonenberger — „Castani, flori și fructe"; Pamini — „Peisaj din Roma"; Bonenberger — „Portretul Evei Braun"...

Dl. Fritz Braun moștenea: „Mercedes" — 1, cu garaj pe Obersalzberg; binoclu — 1...

D-na Francisca Braun (mama): „Jumătate din hainele mele de blană, pantofi (la alegere), valize, următoarele tablouri: din scoala lui Tizian: „Venus, amorul și faunul" Kirr — „Portretul Führerului"... covoare, gobelinuri... bani..."

O serie de lucruri mai mărunte erau lăsate unor prietene și colege de birou ale Evei...

Aceasta e lista, incompletă, a averii pe care o avea în 1944 amanta „Führerului națiunii germane".

Cînd a izbucnit războiul, Eva a revenit la Hoffmann; se socotea „mobilizată"; Hitler cerea ca în timpul războiului orice om, indiferent cine ar fi fost, să lucreze în „sectorul lui de front", iar pentru Eva acest „sector" urma să fie atelierul fotografic al lui Hoffmann, unde se trăgeau, în milioane de exemplare, vederi cu portretul lui Hitler.

În acest timp la reședința Führerului, personalul auxiliar o numea pe Eva „Chefin" — stăpîna — iar la Berlin și Berhtesgaden, alături de Bormann, Goebbels, Speer, de miniștrii și generali din marele stat major, în societatea lui Hitler apărea tot mai des, fătiș, o femeie tînără, svelță, cu alură sportivă, îmbrăcată rafinat, dar în același timp simplu. Era Fräulein Braun, ceea ce suna ca un fel de titlu: cutare era Reichsleiter, cutare Reichsmarschall, cutare Reichsminister, iar dînsa era Fräulein Braun. Nu „doamnă" ci „domnișoară", ceea ce voia să sugereze, desigur, puritate, modestie, svelțeță și farmecul tinereții.

Gretl s-a măritat cu generalul SS Vegelein, un bărbat chipeș de 37 de ani, ofițer de legătură al lui Hitler și Himmler, decorat cu Crucea de cavaler cu frunze de stejar pentru operația împotriva partizanilor slovaci, pe care a condus-o cu o nemaipomenită cruzime.

Cununia a avut loc la 3 iulie 1944, la primăria din Salzburg. Martori au fost Himmler și Bormann. Am văzut o fotografie în care erau prezenți toți patru. Într-o altă fotografie, în stînga lui Gretl — în rochie de mireasă și cu un buchet mare de flori în mînă — se afla Vegelein, iar în dreapta — Hitler...

În aprilie 1945, Hitler a dat ordin ca Vegelein să fie împușcat în curtea cancelariei Reichului din Berlin. Convins că dezastrul era iminent, Vegelein telefonase, imprudent, de la un telefon public, Evei Braun care se afla în buncherul cancelariei, sfătuind-o să-l părăsească pe Führer și să fugă la München. Eva a refuzat, dar convorbirea lor a fost interceptată de serviciul special și, peste cîteva minute, la locuința lui Vegelein din Charlottenburg au și venit gestapoviștii.

Iată dar pe cine înlocuia acum blajinul domn chel și cu bretele Kurt Belughof de pe Agness Bernauer Strasse, care ne spusese că era **„sătul pînă în gît de acest Hitler"**... Timpurile și acum, la 48 de ani, cu o tînără secretară, foarte îngrijită, îmbrăcată cu o bluză albă, și cu părul strîns în coc. Aveam impresia că dintr-un moment într-altul va scoate un creion și va începe să noteze, să stenografieze.

Își privea interlocutorul cu un aer ușor interogativ, asculta cu luare aminte întrebările ca să răspundă cît mai repede, mai exact și mai clar.

Da, într-adevăr, a fost secretara lui Hitler, da, a fost mobilizată ca fiind cea mai bună dactilografă; da, înainte lucrase într-o redacție.

— Din Berlin am ajuns la cartierul general, la „Wolfschanze" (Bîrlogul lupului"), în Prusia Orientală. Eram cu toate zece fete, secretarele lui. Care erau relațiile cu Hitler? Îl vedeam zilnic. Locuiam într-o clădire separată, pentru personalul tehnic, dar luam întotdeauna dejunul împreună la aceeași masă, numai că lui i se aducea mîncare specială, vegetariană. Pe cei care consumau carne Hitler îi numea „vîrcolaci". **„Știți ce mîncați?** îi întreba el. **În Polonia am fost o dată la un abator. Era groaznic să privești vaci înjunghiate, viței mugind, sînge curgînd..."**

Berlin, aprilie 1945. Ultima fotografie a lui Hitler

s-au schimbat și omul nu voia să fie o personalitate istorică.

Ilse ne-a spus că ultimele zile ale Evei Braun au fost „o cufundare în iad".

— Pentru Eva totul se sfîrșise. Dar n-a vrut, n-a putut să se despartă de el și și-a îndeplinit promisiunea. Cunoașteți probabil, amănuntele cumplitei lor cununii... Dar ajunge! Timp de douăzeci și trei de ani aceleași întrebări, nici o clipă de răgaz sufletesc. Mai bine ne-ați fi invitat la serata dv. Se spune că veți citi versuri. Aș vrea să ascult. Căci noi, familia Braun, n-am fost chiar indiferenți față de artă...

La plecare, Ilse m-a întrebat dacă la Moscova se știe ceva despre rămășițele pămîntești ale Evei, dacă nu cumva cenușa ei se păstrează undeva.

— Ah, ce bine ar fi fost, dacă ați fi putut să-mi aduceți cenușa ei... Sau, dacă există mormîntul ei, n-ați putea să așezați pe el un buchet de flori? Evident, aș suporta toate cheltuielile. Căci cenușa trebuie să fi fost pusă undeva. Cenușa doar a existat, nu? Ceva din rămășițele ei s-au păstrat sau au fost împrăștiate în vînt?

De vorbă cu o secretară

Trudel (Gertrude) Junge mai aducea

I-am recitat cîteva versuri din Marșak despre Hitler:

Nu-mi trebuie sînge de oaie,
Îmi trebuie sînge de om...

Gertrude a zîmbit puțin, dar n-a comentat, ci a spus doar că Hitler iubea într-adevăr animalele, deși nu pe toate: pe cai îi socotea proști, pe buldogi antipatici, nu agrea broaștele țestoase, nu putea suferi deloc pisicile și nu-i plăceau puii de găină.

— Dar cum se comporta cu oamenii?

— Depinde. Cu colaboratoarele cele mai apropiate era amabil, nu ridica glasul și ni se adresa cu „copilul meu", „draga mea" etc. Cîteodată se apropia de una din noi, o mîngîia pe frunte sau o trăgea ușor de ureche.

Apoi, apucîndu-se de ureche, Gertrude a rostit, imitînd vocea lui Hitler:

— Ah, ce urechiușe frumoase ai!...

...Au trecut atîția ani. Între timp au fost date la iveală atîtea fapte cumplite. Se poate oare ca ele să nu fi ajuns și la urechile Gertrudei Junge, ca dînsa să mai respire și acum atmosfera de la „Wolfschanze", cu falsa-i decență și vulgaru-i idilism?

Dar poate că mă înșel, că m-am grăbit să trag concluzii.

— La drept vorbind, a continuat Gertrude Junge, el nu prea cunoștea realitatea. Nu văzuse nici un oraș german distrus: nu voia să-și strice buna dispoziție, se temea să privească adevărul în față. Trăia într-o lume falsă, într-o lume creată de el și nu voia să se smulgă din ea.

— Totuși nu e cu putință ca la cartierul general al lui Hitler să nu se fi vorbit niciodată despre adevărata situație din Germania, ori despre lagărele morții, despre acțiunea de exterminare a unor popoare, am insistat eu. Cred că se vorbea despre toate astea, nu?

— Deloc, a răspuns fosta secretară, uimită de naivitatea mea. Situația din țară era prezentată într-un spirit foarte optimist, atît în comunicatele pe care le primea Führerul cît și în propriile lui ordine și discursuri. Era ca o lege nescrisă, aproape o convenție; totul era bine, totul era drept, iar ceea ce nu era „bun", ca de pildă bombardarea de către americani a unor întregi regiuni industriale sau înaintarea rușilor — urma să fie neapărat înlăturat. Aceeași lege — de evitare a momentelor neplăcute — era valabilă și pentru lagăre. Îmi amintesc bine cum Himmler j-a raportat o dată lui Hitler, în prezența mea, situația din lagăre, de la Auschwitz, mi se pare: cîte calorii primeau deținuții, cum era organizat sistemul de „reeducare prin muncă". Evident, nici un cuvînt despre camerele de gazare. Himmler a pomenit atunci și despre un caz anume: un deținut încercase să incendieze o baracă și **„ce credeți, mein Führer, ce-am făcut cu acest nefericit? L-am numit responsabil cu paza contra incendiilor pe tot grupul de barăci. Din clipa aceea, datorită încrederii arătate, a devenit cu totul alt om și e pe cale de a se îndrepta..."**

Dacă într-adevăr a avut loc o asemenea discuție, ce putea ea să însemne? Ipocrizie, încercare de a face o bună impresie asupra unei secretare? E puțin probabil. Căci Hitler și Himmler (și poate chiar Gertrude Junge) știau foarte bine ce înseamnă Auschwitzul și care era menirea lui. Nu, era vorba de o instinctivă autoînșelare a doi complici, organizatori de crime, care trebuiau să-și mențină ei înșiși convingerea nu numai că nu făceau nimic criminal ba, dimpotrivă, acționau chiar în totală concordanță cu morala obișnuită, unanim acceptată.

Așa procedează în genere indivizii cu vicii ascunse; le ascund față de cei din jur și, mai mult, nu vor să le recunoască nici față de ei înșiși.

Naziștii aveau o sumedenie de „tabu"-uri: nu utilizau aproape niciodată, nici chiar în cele mai secrete instrucțiuni de serviciu, termeni ca „împușcare", „asfixiere", „spinzurare", înlocuindu-i cu alții ca: „strămutare", „tratament special", „rezolvarea definitivă a problemei". Procedeul era utilizat nu numai spre a păstra secretul, ci tot din „considerente morale". Din punct de vedere psihologic era mult mai ușor de semnat, de pildă, un ordin de exterminare a bolnavilor și bătrînilor dintr-un oraș întreg, numind operația „evacuare în spatele frontului". Individul care semna un astfel de ordin putea oricînd să-și spună că avusese în vedere numai evacuarea și să-și păstreze conștiința curată, executînd în același timp misiunea criminală care-i fusese încredințată.

În Reich-ul nazist, unde acțiunile organelor de stat nu erau supuse nici unui control și deci posibilitatea de a fi făcute publice sau demascate era complet exclusă, se urmărea totuși respectarea fictivă a unor norme legislative. S-ar părea că pentru lichidarea unui deținut lipsit de drepturi și osîndit dinainte la moarte, nu era nici o nevoie de pretexte de felul: „împușcat în timp ce încerca să fugă", totuși „decența" și autoînșelarea cereau ca asasinatul să fie îmbrăcat într-o formulă juridică.

Această mascaradă funcționa de jos

Lev Ghinzburg

(Continuare în pag. 11-a)

Ghenadi Miznikov : Copil în parc (Ulei)

POVESTIRI VÎNĂTOREȘTI

Ciinii mei

...În lunga mea carieră vînătorească am avut mulți ciini. Prin anii treizeci, cînd locuiam în regiunea mea natală, Smolensk, o regiune presărată cu mlaștini, bogată în mistreți și sălbăticiuni ce trăiesc pe malul apelor, am vînat mult și cu succes. N-aveam pe atunci nici un ciine de rasă, dar însușirile lor vînătorești erau incontestabile Mai ales de unul din ei, Eroșka, îmi aduc aminte cu plăcere. Era un dulău voinic, probabil o corcitură, cu coada tăiată și ochi vicleni. Îl cumpărasem, pentru un pud de făină, de la un țăran vînător. Eroșka avea un caracter rebel și o șiretenie ieșită din comun. Regiunea Smolensk era pe atunci plină de iepuri, albi și cenușii. Cînd ieșeam la vînătoare cu Eroșka nu mă grăbeam niciodată. Ciinele știa singur unde se aflau iepurii. Îmi încărcam arma, făceam un popas și așteptam liniștit. Eroșka alerga fără zgomot, cu pași mici. Dar ca și alți ciini, avea și el curiozitățile și slăbiciunile lui. Nu o dată, șiretul Eroșka prindea iepurii, pe tăcute, și le făcea singur felul, fără ajutorul meu. Se întîmpla să pășesc pe o cărare albă, de nea, și să aud, deodată, strigătul unui iepure, care amintea foarte bine de țipătul unui copil mic. Asta însemna că Eroșka se și socotise cu el. Își dădea gata prada, o îngropa în zăpadă și mi se înfățișa triumfător, rotindu-și ciotul de coadă. Privirile lui șirete mă făceau să înțelea despre ce-i vorba.

Într-o zi Eroșka a fugărit un iepure. Iepurele a trecut pe lîngă mine la o distanță destul de mare, am tras, l-am rănit dar el și-a continuat goana. Mirosind sîngele pe zăpadă, Eroșka a luat-o pe urma iepurelui rănit și a dispărut din raza vederii mele. Vaska Vadeev, un prieten de pe meleagurile Smolensk-ului care mă însoțea în ziua aceea, și-a dat seama de manevra șireată a lui Eroșka. Ne-am luat, împreună, după el. Pe zăpada înaltă sclipeau roșii petele de sînge. Curînd a apărut și Eroșka, zîmbind nevinovat, cu toți dinții, de parcă ar fi vrut să spună : „Nu știu nimic, n-am văzut nimic...” Am pornit-o mai departe, în direcția din care se ivise ciinele și, curînd, am dat de locul unde Eroșka pusese laba pe iepurele rănit. Urmele lui Eroșka se vedeau clare pe zăpadă, dar urmele iepurelui dispăruseră cu totul. După niște semne foarte discrete ne-am dat seama că Eroșka își purtase prada în dinți. Așa am găsit locul în care ciinele își îngropase victima în zăpadă, pentru ca s-o mănînce, de unul singur, mai tîrziu.

Eroșka mirosea fără greș depozitele de alimente ale vulpilor. O lua noaptea pe urmele unei vulpi și fugea după ea fără nici un zgomot. Se știe că vulpea nu poate mînca deodată un iepure. De aceea bucățile care-i rămîn după prima înfruptare le îngroapă în zăpadă. Eroșka știa să descopere aceste depozite și se înfrupta din ele pe săturate.

De multe ori ieșeam la vînătoare de păsări, cu prepelicarii după mine. Într-un timp aveam doi : un setter și un pointer. Împreună cu ei am colindat în lung și lat cîmpiile și pădurile țării. Îmi amintesc mai ales de un setter englezesc, pe nume Ponto. Mi-l dăruise un vînător leningrădean. Ciinile cucerise multe medalii de aur, decernate la diferite concursuri canine. Vînătorul l-a adus la Gatcino rugîndu-mă să-i primesc darul cu o singură condiție : din cînd în cînd să ieșim împreună la vînătoare, însoțiți de Ponto Pontik s-a dovedit bine dresat, deștept și foarte curtenitor. N-am să uit niciodată prima noastră vînătoare. Coborînd din tren, am intrat într-o luncă bine cunoscută, presărată cu numeroase tufișuri, unde se aciuaseră cocoși sălbateci. Pontik a luat urma unui cocoș, prin iarba înaltă, necosită încă. Privindu-mă drept în ochi de parcă ar fi vrut să-mi verifice experiența și îndemînarea vînătorească, m-a condus pe cărările lungi dintre tufele de ienupăr. Înainte de a se apropia de un tufiș mai mare, s-a oprit brusc, s-a uitat în jur, apoi la mine și, pe neașteptate, a început să execute niște cercuri largi. Mărturisesc că n-am priceput numaidecît manevra plină de șiretenie a deșteptului ciine. Îndreptîndu-se spre latura opusă a tufișului, a fugărit spre mine un cocoș bătrîn, pe care l-am doborît dintr-o lovitură. Pontik s-a bucurat de pradă și mi-a adus-o îndată.

Era un ciine foarte vesel și foarte deștept. Am vînat de multe ori împreună ; uneori îi plăcea să glumească pe socoteala mea. Într-un rînd s-a întîmplat să împușc un gotcan. Pontik s-a îndreptat îndată spre victimă, a prins-o în dinți și m-a lăsat să mă apropii de el. În timp ce veneam spre dînsul, mă privea șiret. Cînd am ajuns însă la cîțiva pași a luat-o la fugă, cu prada în gură. A repetat figura de cîteva ori, dar apoi s-a apropiat el de mine, dînd vesel din coadă, și mi-a pus gotcanul în brațe, după toate regulile vînătorești.

Pontik nu m-a părăsit pînă la moarte. Copiii mei l-au îndrăgit și ei; știa să se joace frumos cu dînșii...

J. S. Sokolov

cartea
cartea cartea
cartea cartea cartea
cartea cartea cartea cart
cartea cartea cartea c
cartea cartea cartea cartea
ea cartea cartea cartea ca
cartea cartea cartea cartea
ea cartea cartea cartea ca

VITRINĂ

Bulgakov și romanele lui

Ciudată, parcă înadins literaturizată a fost soarta acestui original scriitor.

Aparținînd aceleiași generații cu Maiakovski, Pasternak, Esenin, Furmanov, Fedin care au început să publice înainte de revoluție, Bulgakov, deși manifesta înclinații literare încă din liceu, a preferat, după absolvirea acestuia, cariera de medic.

Dar deși a început-o cu oarecare strălucire, a abandonat-o brusc ; la începutul anului 1920, renunțînd la diploma de merit, s-a dedicat scrisului.

În 1921 s-a stabilit la Moscova, unde a început să lucreze la diverse ziare, ca reporter și foiletonist. Dar nici profesiunea acesta n-a îndrăgit-o. În schița rămasă neterminată : „Unui prieten secret”, Bulgakov a recunoscut că în orele de muncă redacțională îl mistuia o singură dorință : să fugă acasă și să se așeze la masa de scris, pe care se afla „o stivă de foi, romanul meu...”

Dar și romanului acesta, „Garda albă”, i-a fost dat să aibă un destin ciudat. Predat revistei „Rossia” și tipărit, în cea mai mare parte, romanul a rămas de fapt necunoscut, întrucît revista a dat faliment și ultimul număr, cu primele două părți ale romanului, n-a mai fost difuzat. Partea a treia a romanului nu s-a tipărit de loc.

După apariția primelor volume de povestiri, dintre care unele ca „Ouăle fatale”, „Diavoliada” sau ciclul „Însemnările unui medic tînăr” au fost remarcate de Gorki, Bulgakov a căpătat faima de a fi unul din cei mai talentați prozatori ai tinerii literaturi sovietice.

Dar se pare că autorul n-a ținut prea mult nici la acest „titlu”.

În 1926, Teatrul de Artă din Moscova (MHAT-ul) i-a propus să dramatizeze romanul „Garda albă”. Așa s-a născut piesa „Zilele Turbinilor”, punctul de plecare al unei lungi cariere teatrale care i-a adus lui Bulgakov puține satisfacții și multe necazuri. Dar Bulgakov — dramaturgul a adus o contribuție remarcabilă în dezvoltarea teatrului sovietic.

În sfîrșit, scriitorului i-a fost dat să trăiască după moarte o nouă și, pare-se, ultimă cotitură a destinului său. În deceniul 1960—70 au văzut lumina tiparului patru romane ale lui Bulgakov, dintre care trei nu fuseseră publicate niciodată în timpul vieții sale. „Garda albă” a apărut, în sfîrșit, în întregime; în colecția „Oameni de seamă” a apărut „Viața domnului de Molière”; iar în reviste „Roman teatral” (rămas neterminat) și „Meșterul și Margareta”.

Acum Bulgakov a fost proclamat, pe toate meridianele globului, unul din cei mai mari romancieri ai secolului XX, precursor al prozei moderne etc.

Două din aceste romane („Garda albă” și „Roman teatral”) au apărut recent în traducere românească (Colecția „Meridiane”, N.N. 100 și 101, traducător Alexandru Calais) al treilea („Meșterul și Margareta”) urmează să apară.

Scriitor de mare sensibilitate, format în tradiția realismului rus, Bulgakov a reținut se pare atenția criticii de azi mai ales prin modul în care, bizuindu-se pe tradiția realistă, a încercat să depășească ceea ce se definește uneori drept o criză a realismului.

„Garda albă” este cel mai legat de izvoare : prin temă și tratare e un produs al epocii. În centrul construcției epice se află familia Turbinilor, o familie de intelectuali cinstiți, dar legați prin toate fibrele lor de lumea veche. De aceea ei nu aderă la cauza revoluției, ci o acceptă ca un destin, ca singura șansă de a-și salva umanitatea. De aici și caracterul fragmentar al compoziției și o anume tehnică expresionistă de zugrăvire a realității în pete multicolore, între care se cască mereu abisuri. Motivul blokian al viscolului irupe într-un text ce se vrea mereu dominat de lirismul nostalgiei. Viziunea apocaliptică persistă în raport cu destinul eroilor, dar pălește în fața triumfului implacabil al necesității istorice.

În „Viața domnului de Molière” ruptura cu tradiția clasică se reliefează mai pregnant. Dintr-un anumit punct de vedere, cartea e comparabilă cu „Viața lui Eminescu”, de G. Călinescu. Textul e segmentat. Capitolele de expunere privind adevărul istoric referitoare la diverse episoade din viața marelui dramaturg sînt urmate de scene — reconstituiri de o rară exactitate realistă. Nu întîmplător, pe aceeași temă, Bulgakov a scris și o piesă („Conjurația sfinților)”. Autorul nu ascunde caracterul inevitabil convențional al reconstituirii ci îl evidențiază prin pagini dense de motivări. Cititorului i se înfățișează astfel nu numai rezultatul procesului creator, ci însuși acest proces.

„Romanul teatral” poate fi considerat ca următorul pas în direcția subordonării materialului de viață convenției. E o șarjă, cînd mai binevoitoare, cînd mai amară, în care exagerarea neverosimilă se instalează în primul plan. Criticii au observat și pe drept cuvînt, că romanul acesta, scris aproape în forma unei aventuri picarești, are și un caracter autobiografic, că e și vesel și trist în același timp. E o narațiune despre o realitate, dar „denaturată” în așa fel încît renunțarea subliniată la orice veridicitate să contribuie la luminarea a ceea ce din cauza veridicității de obicei, nu se vede.

Însfîrșit „Meșterul și Margareta” e o capodoperă, în care fantasticul domină. În ample discuții ce s-au desfășurat în presa sovietică după publicarea romanului, s-a vorbit de afinități cu Edgar Poe și cu Hoffmann, dar și cu Wells, iar pe de altă parte de reluarea unor tradiții ilustrate de nume ca Gogol, Șcedrin și chiar Cehov. Noi ne vom mărgini a sublinia că romanul impresionează tocmai prin noutatea lui în raport cu orice tradiție. Înglobarea în text a unui roman istoric cu figura lui Pilat din Pont în centru, prin intermediul formulei „roman în roman”, împletirea continuă a liniei fantastice, de debordantă inventivitate, cu cea satirică și chiar lirică, pe alocuri, capacitatea uimitoare de a mînui un limbaj metaforic, cu totul specific, dar și adîncimea meditației filozofice asupra condiției umane, raportată strict la epoca noastră — toate acestea fac din „Meșterul și Margareta” un jalon de seamă în căutările literare și artistice ale secolului nostru.

Mihai Novicov

GURA LUMII...

Scriitorii se amuză

Alexei Nikolaevici Tolstoi se afla într-un oraș de provincie. La hotel, administratorul i-a strîns mîna și a adăugat :

— Tovarășe Tolstoi, sînt foarte bucuros de cunoștință. Am citit romanul dumneavoastră „Anna Karenina” și mi-a plăcut foarte mult.

— Am mai scris și „Suflete moarte”, l-a înștiințat scriitorul.

— „Suflete moarte” n-am citit...

— O să citiți ! l-a asigurat Tolstoi.

*

Într-o zi, redacția revistei „Ciudak” a primit vizita unui versificator care adusese o poezie ce conținea și acest vers : „Pe carabina (cu țeava tăiată) a chiaburului, o cătare înspăimîntător de mare”. Unul dintre redactori și-a amintit, însă, că prin tăierea țevii, locul pe care se fixează cătarea dispăruse la arma cu pricina.

Observația redactorului l-a făcut pe Maiakovski să exclame :

— Se vede că, în grabă, chiaburul și-a scurtat carabina în partea inversă!

*

Dirijorul V. I. Suk, care a participat la inaugurarea festivă a Teatrului muzical de dramă din Petersburg, și-a formulat astfel părerea despre spectacol :

— Cînd soțul se desparte de soție, avem de-a face cu o dramă familială. Cînd orchestra se desparte de cor și de cîntăreți, avem de-a face cu o dramă muzicală.

*

Henrih Gustavovici Neigaus asculta o pianistă foarte frumoasă, dar fără talent.

— E frumoasă, o adevărată Veneră, a observat el. Dacă i-ar mai lipsi și mîinile, ca statuii din Milos, totul ar fi în regulă.

*

Mihail Kolțov asista la un spectacol de estradă. O actriță puțin înzestrată se străduia să distreze publicul cu tot felul de glume nesărate. Programul specifica : „artistă foiletonistă”.

— Dacă dînsa e foiletonistă, s-a mirat Kolțov, atunci eu ce sînt ?

*

În vizită la Evgheni Petrov, mi-am permis o dată să debitez niște anecdote cam fără perdea. Evgheni Petrov mi-a spus :

— Dacă ai fi glumit așa la un dineu oferit de lady Hallifax, lordul Hallifax ar fi scăpat monoclul în supă.

Viktor Ardov

BIOLOGIE

Ce şi cît mănîncă omul

În 1965 trăiau pe glob 3,3 miliarde de oameni. Şi, conform unui străvechi proverb care spune că omul trăieşte nu pentru a se hrăni, ci se hrăneşte pentru a trăi, toţi au consumat cantităţi mai mari sau mai mici de alimente.

Specialiştii calculează cantitatea de hrană necesară omului în funcţie de cîţiva factori. Adulţii consumă, evident, mai mult decît copiii, muncitorii mai mult decît funcţionarii, locuitorii ţinuturilor nordice mai mult decît cei de la tropice. Spre a calcula nevoile de alimente ale omenirii se utilizează indici medii pentru un om statistic mediu. Specialiştii în materie socotesc că un om are nevoie pentru o viaţă şi

Mulţi ani încă cerealele — dar cu o productivitate mult sporită faţă de cea de astăzi — vor juca un rol important

muncă normale de cel puţin 2 400 de kilocalorii pe zi. Organizaţia Naţiunilor Unite pentru alimentaţie şi agricultură a stabilit asemenea „norme" de consum pe regiuni şi pe ansamblul globului pămîntesc. S-a socotit, de asemenea, că nevoia anuală de alimente a omenirii se ridică la aproximativ 2,5 milioane de miliarde de kilocalorii. (Această cifră se referă la anul 1963). Dar biosfera Pămîntului oferă un număr mai mic de kilocalorii. Acest decalaj dintre nevoia de alimente şi producţia lor ar fi mai uşor de suportat de omenire dacă distribuirea produselor alimentare între oameni ar fi mai echilibrată decît ştim că este.

După cele mai modeste calcule, hrana a 10—15 la sută din locuitorii globului nu conţine cantitatea necesară de energie, iar 50 la sută din locuitori suferă din pricina a diferite carenţe de proteine, vitamine etc. Iată de ce problema descoperirii de noi surse alimentare îi preocupă în clipa de faţă pe mulţi savanţi din cele mai diferite domenii.

Cercetări în acest domeniu s-au făcut şi pînă acum, dar numai sporadic. În ultimii ani oameni de ştiinţă din circa 60 de ţări şi-au unit eforturile în cadrul Programului biologic internaţional. Scopul programului este să cerceteze posibilităţile productivităţii biologice ale planetei noastre, precum şi modul cum le foloseşte omenirea. Programul, care se va încheia în 1972, va indica, cu certitudine, cîteva căi de sporire atît a productivităţii uscatului cît şi a rezervoarelor de apă preconizînd noi metode de îmbunătăţire a activităţii omului în acest sens.

În momentul de faţă, mai multe organizaţii ştiinţifice internaţionale dezbat problema extinderii cercetărilor şi după 1972 în cadrul unui nou program pe care îl numesc deocamdată „Omul şi biosfera" Misiunea acestui program ar fi de a studia viitoarea existenţă a omului în condiţiile acţiunii tot mai intense a civilizaţiei moderne asupra naturii şi, în general, asupra mediului înconjurător.

Acestea sînt contururile generale ale principalelor cercetări biologice în anii următori. Dar nu putem trece cu vederea nici detaliile, cu atît mai mult cu cît unele din ele vor marca, poate, adevărate cotituri în ştiinţă şi practică.

Referindu-se la problemele de mai sus, acad. B. Bîhovski arăta recent că în clipa de faţă sînt de mare actualitate cercetările în microbiologie. Este vorba — în primul rînd de a se obţine, prin intermediul microorganismelor, preţioase produse albuminoase din materii prime nealimentare: deşeuri din agricultură, de la rafinării etc. Aceste proteine ar putea fi folosite în hrana omului şi, ceea ce ar simplifica şi mai mult lucrurile, în hrana animalelor. Cercetătorii nădăjduiesc că nu va trece mult timp pînă cînd industria sintezei microbiologice va lua o mare dezvoltare. Obţinerea de proteine şi aminoacizi sintetici nu va mai cădea în sarcina ştiinţei, ci a producţiei.

Genetica va juca şi ea un rol extrem de important. Dirijarea eredităţii şi, prin urmare, posibilitatea de a obţine noi specii de animale cu o productivitate mai mare decît cea de acum nu va mai fi un deziderat, ci o realitate. În selecţie se şi folosesc, de altfel, metode genetice.

Dar cel mai mare interes îl stîrneşte în clipa de faţă studiul cenozelor, adică al totalităţii organismelor vegetale şi animale care populează un anumit mediu cu condiţii de existenţă mai mult sau mai puţin similare. Intervenţia omului în natură se soldează de multe ori cu rezultate neaşteptate, uneori de-a dreptul nocive. E deajuns să amintim, de pildă, de stîrpirea lupilor. De copii ştim că lupii sînt duşmanii altor animale şi de aceea trebuie nimiciţi. Nu de mult, însă, s-a constatat că în locurile unde lupii au fost stîrpiţi în număr mare vieţuitoarele pădurii s-au lovit de tot felul de necazuri: au apărut o sumedenie de animale slabe, epidemii etc. Căci lupii îndeplineau într-un anumit sens funcţia de sanitari, adică „tăiau" animalele bolnave şi bătrîne prevenind, în felul acesta, apariţia unor generaţii slabe şi răspîndirea de epidemii.

Studiul comunităţilor de organisme dezvăluie tot mai multe fapte de acest fel. De aceea este posibil ca în viitorul apropiat dirijarea conştientă a cenozelor, atît pe cîmp cît şi în natura sălbatică şi în lumea invizibilă a microbilor să devină realitate. Această misiune extrem de dificilă va reclama folosirea matematicii şi tehnicii electronice de calcul. Se şi fac de altfel încercări de a crea modele matematice care să descrie raporturile organismelor în comunitate.

ETIOLOGIE

Sociabilitatea şi limbajul chimic

Animalele care duc o viaţă solitară în libertate sînt destul de rare. Dar cele care există merg atît de departe cu nevoia de singurătate, încît nu numai că nu simt nici o atracţie pentru semenii lor, dar manifestă repulsie şi chiar fobie faţă de ei. Greierele de cîmp, de pildă, urmăreşte cu furie orice semen care se aventurează pe teritoriul bine măturat din faţa cuibului său. Această particularitate era cunoscută în China veche, unde se selecţionau cele mai aprige specii de greieri cu care se organizau adevărate lupte. Dintre păsări, foarte individualist este măracinarul cu gîtul roşu. În libertate nu acceptă să i se calce teritoriul, iar în captivitate se bate cu tovarăşul nedorit pînă ce unul din ei moare. Nevoia de singurătate, combinată adesea cu apărarea unui teritoriu delimitat, se întîlneşte şi la peşti şi mamifere, în special la rozătoare şi carnivore.

Dar cele mai multe specii de animale nu pot trăi decît într-o companie numeroasă. Unele se adună în grupuri neorganizate în care nu fac nici o muncă în comun. Altele, în schimb, şi-au creat adevărate societăţi în care au introdus diviziunea muncii şi în care activitatea fiecărui individ este îndreptată spre realizarea scopului comun. Numărul exemplarelor care trăiesc laolaltă nu are nici un rol în această clasificare. Deşi adăpostesc numai cîteva sute de locuitori, unele furnicare sînt societăţi în adevăratul sens al cuvîntului, pe cînd un nor compus din sute de milioane de lăcuste nu se ridică la rangul de societate, rămînînd doar o mulţime.

Animalele grupate laolaltă pornesc adesea la un drum lung, întreaga mulţime deplasîndu-se perfect sincron. Aşa se întîmplă cu păsările şi insectele migratoare. Studiul lăcustei migratoare a dus la descoperirea efectului de grup, unul din cele mai bizare fenomene cunoscute în viaţa animalelor. După cum am mai relatat în revista noastră, în primul pătrar al secolului XX savantul sovietic Uvarov a demonstrat că nu există de fapt o specie aparte de lăcustă migratoare; în anumite condiţii de mediu (hrană îmbelşugată ş.a.) *Locusta danica*, o solitară, începe să se înmulţească mai abundent şi după cîteva generaţii se transformă în *Locusta migratoria*, flagel temut mai cu seamă în unele ţări calde. Aşadar, traiul laolaltă poate provoca modificări morfologice, fiziologice şi psihice. Larvele îşi schimbă culoarea după cum sînt izolate sau grupate. Văzul joacă un rol foarte important în acest proces: o larvă solitară închisă într-un vas de sticlă care este aşezat în mijlocul unor larve gregare devine neagră ca acestea. Intervin însă şi alte excitaţii, căci transformarea se produce şi cînd larve de cele două feluri sînt ţinute laolaltă în întuneric. În schimb secţionarea antenelor întîrzie sau împiedică chiar apariţia modificărilor.

La început s-a crezut că efectul de grup se datoreşte agitaţiei provocate de întîlnirile şi şocurile dintre indivizi adunaţi în număr mare. În realitate, agitaţia este consecinţa, nu cauza efectului de grup. Transformarea lăcustelor solitare în lăcuste gregare se bazează pe excitaţii senzoriale, tactile şi vizuale care induc modificări hormonale.

În lumea vertebratelor: de la cel mai individualist la cel mai sociabil

Recent s-a dovedit că pigmentarea pielii poate fi declanşată chiar fără contact între indivizi, numai prin intermediul unei substanţe chimice volatile secretate în cantităţi infinitezimale de insecte şi care, atunci cînd este percepută olfactiv de altele, duce la producerea melaninei, pigmentul colorant al pielii. Această substanţă este un *ferormon*.

Termenul *ferormon* a fost format prin îmbinarea cuvintelor greceşti *phero* = a duce, a purta şi *hormao* = a excita (de unde vine şi termenul hormon). El desemnează substanţele chimice secretate de indivizii unei specii

nţa ştiinţa ştiinţa ştiinţa
ştiinţa ştiinţa ştiinţa şti
nţa ştiinţa ştiinţa ştiinţa
ştiinţa ştiinţa ştiinţa şti
ştiinţa ştiinţa ştiinţa
iinţa ştiinţa ştiinţa şti
ştiinţa ştiinţa ştiinţa
ştiinţa ştiinţa
stiinta

şi recepţionate de alţi indivizi ai aceleiaşi specii la care provoacă reacţii specifice. Aceste substanţe joacă un rol comparabil cu cel al hormonilor, stimulînd sau înhibînd anumite procese fiziologice şi influenţînd comportamentul. Spre deosebire de hormoni, ele nu sînt însă transportate de sînge, ci sînt secretate în exterior şi influenţează alţi indivizi deoarece le modifică condiţiile de mediu. Ferormonii se împart în două mari grupe: cei care sînt înghiţiţi şi cei care-şi fac efectul exclusiv prin miros. Cei dintîi provoacă modificări fiziologice, iar ceilalţi acţionează de la distanţă asupra sistemului nervos central. Cercetări sistematice efectuate în ultimii ani au dus la descoperirea mai multor ferormoni din ambele grupe şi de la diverse animale. Dintre ferormonii care acţionează prin miros fac parte substanţele de marcare, cele de alarmă şi cele de atracţie sexuală. Ferormonii de marcare, de pildă, servesc furnicilor şi albinelor să-şi însemneze drumul pînă la sursa de hrană, iar iepurilor să-şi delimiteze teritoriul. Izolarea unui ferormon al termitei australiene a arătat că el este secretat în cantitate infinitezimală, reprezentînd un sfert de milionime din greutatea termitei, şi că acţionează la o concentraţie extrem de mică.

Pe măsură ce progresează, studiul ferormonilor dă la iveală mereu alte atribuţii ale acestui mijloc de comunicare răspîndit în mai toată lumea animală. Printre altele se întrevăd şi posibilităţi de utilizare a lor în combaterea insectelor dăunătoare, de exemplu, atunci cînd vor fi izolaţi în cantităţi destul de mari sau sintetizaţi.

METEOROLOGIE

Cum e timpul în afara Pămîntului?

Pentru a ne face o imagine aproximativă a timpului de pe alte planete să ne amintim că pe Pămînt viteza medie a vîntului e de 10 m/sec şi că perioada medie de schimbare a vremii e de 3-4 zile. Pe Marte, vremea se schimbă de pe o zi pe alta, iar viteza medie a vîntului atinge 40 m/sec. Densitatea atmosferei acestei planete este însă de o sută de ori mai mică decît aceea a Pămîntului, încît ceea ce la noi ar părea un vînt puternic pe Marte e o adiere moderată. Cea mai caldă regiune a planetei e cea polară din aşa-numita emisferă de vară, pe care Soarele o încălzeşte neîncetat în lunga jumătate de an marţian (un an - 683 de zile terestre). Dar şi aici temperatura nu urcă peste minus 20°C.

Metamorfoza învăţăturii

Desen de O. Tesler

tehnica tehnica

In atmosfera planetei Marte există atît de puţină apă, încît dacă s-ar depune pe suprafaţă ar forma un strat de numai 15 microni. De aceea precipitaţiile în înţeles „pămîntean", adică ploaia şi zăpada, lipsesc, iar norii se formează extrem de rar. In ultimii o sută de ani de observaţii astronomice au fost semnalate o sută de formaţii de acest fel. Norii marţieni sînt aproape întotdeauna galbeni, probabil din cauza particulelor de praf stîrnit de vînt. Intr-un cuvînt, pe Marte timpul, deşi rece, e întotdeauna frumos şi din punctul nostru de vedere, original: un cer curat, violet, pe care Soarele şi stelele strălucesc simultan şi pe care o dată pe an apar nori galbeni.

Dar Venus? Văzută de pe Pămînt Venus e cea mai strălucitoare planetă de pe firmament. Cei ce ar poposi însă pe solul venusian ar constata o stare de lucruri diametral opusă aparenţelor. O lumină difuză, estompată, o vizibilitate redusă la cîteva zeci de metri, un strat gros şi permanent de nori ce nu se transformă însă niciodată în ploaie, căci picăturile de apă se evaporă în atmosfera încinsă cu mult înainte de a ajunge pe sol. Spre deosebire de Marte, pe Venus nu există anotimpuri. Intr-un an venusian (aproape 225 de zile terestre) Soarele răsare de două ori deasupra planetei, iar timpul se schimbă cam la fiecare 3/4 din ziua venusiană. Temperatura de 400-450 de grade, presiunea de 100 de atmosfere (care pe Pămînt poate fi întîlnită doar în ocean la o adîncime de 1 km) i-ar face pe pămînteni să se simtă ca într-o etuvă foarte încinsă, uscată şi înceţoşată.

Pămîntul e deci undeva la mijloc între Marte, senină şi rece, şi Venus cea fierbinte şi înnegurată.

Multă vreme s-a crezut că planeta Mercur e întoarsă spre Soare întotdeauna cu aceeaşi faţă, ca Luna spre Pămînt. Abia în 1965 s-a stabilit că o faţă e luminată de Soare timp de un an mercurian. Deci alternanţa zi-noapte, care pe Pămînt se numeşte 24 de ore, pe Mercur este egală cu 2 ani: un an de zi şi un an de noapte. În anul-zi suprafaţa planetei se încălzeşte pînă la plus 400 C, în anul-noapte tempe atura

„Polul frigului" marţian, calota glaciară

scade la minus 120 C. Despre atmosfera planetei Mercur se cunoaşte încă prea puţine date.

Nu de mult a luat fiinţă Asociaţia internaţională a planetologilor, sub preşedinţia lui G. N. Katterfeld (U.R.S.S.), care va face, între altele, studii comparate de meteorologie a planetelor.

PREVIZIUNI

Avionul peste 30 de ani

Dar înainte de a ne îndrepta privirile spre începutul mileniului viitor, să aruncăm mai întîi o privire asupra secolului care a trecut. În 1882, savantul şi publicistul francez Charles Richet a scris un studiu intitulat „Peste 100 de ani", la baza căruia a pus date statistice. Studiind curba cifrelor, savantul francez a încercat să determine evoluţia lor aproximativă pînă în anul 1992. Lucrarea nu şi-a pierdut nici pînă azi interesul. Multe previziuni s-au vădit exacte, altele dimpotrivă ne stîrnesc zîmbete. Iată ce afirma însă Richet despre aviaţie: în 1992 vor exista — scria el — aparate ce nu vor avea nevoie de şine şi se vor putea deplasa în orice direcţie. Aceste aparate vor uşura contactele internaţionale „deşi pentru moment este încă imposibil de a le preciza rolul pe care-l vor juca". Aceste rînduri nu mai au nevoie de comentariu, întrucît de un bun număr de ani utilizăm avioane cu reacţie. Şi acum iată o altă părere, aceea a lui Alexei Tupolev, fiul celebrului constructor sovietic, el însuşi savant bine cunoscut, creator de aparate ultramoderne. „Acum treizeci de ani încă, a scris Alexei Tupolev, nu exista de fapt aviaţie civilă. Numai a 500-a parte din călători şi mărfuri era transportată pe calea aerului. Astăzi, utilizează avionul circa 500 de milioane de călători pe an. În anul 2 000, volumul transporturilor aeriene va fi de 50 de ori mai mare". În ce priveşte avionul viitorului profesorul Tupolev socoteşte că el va zbura cu o viteză de 10 000 de kilometri pe oră şi la o înălţime de 30 de kilometri. Evident, vor exista însă şi atunci multe tipuri de avioane, care se vor deosebi prin viteza, dimensiunile şi caracteristicile lor tehnice. Avioanele gigant care vor dezvolta viteza de 10 000 de kilometri pe oră vor putea lua la bord 1 000 de călători şi vor zbura în stratosferă. În două ore ele vor putea străbate globul de la un capăt la altul. Călătorii vor putea fi ambarcaţi în cinci minute, întrucît avionul va avea probabil nu două, ci opt, zece sau douăsprezece uşi. Avionul va avea, ni se spune, o înălţime de 20 de metri, ceea ce va permite instalarea unui ecran în mărime naturală, pe care vor putea fi proiectate mai ales desene animate, dat fiind că pasagerii n-ar avea timp să vadă un film de lung metraj pînă la capăt. Cei care nu vor avea chef să vizioneze filme se vor duce într-un alt salon şi vor viziona programe de televiziune, la alegere, din ţara care-i va interesa. În sfîrşit, firile mai contemplative sau solitarii ce vor dori să asculte muzica preferată, se vor putea deplasa într-un al treilea salon şi solicita înregistrările dorite.

Biletele vor fi mai ieftine decît astăzi, Să nu uităm, de altfel, că şi acum biletele pe avioanele de mare capacitate costă mai puţin decît cele pentru avioanele mai mici. De asemenea, la bordul avioanelor va funcţiona un mare număr de aparate şi sisteme care vor spori gradul de securitate al funcţionării ansamblurilor şi motoarelor. Toate operaţiile, începînd cu decolarea şi sfîrşind cu aterizarea şi frînarea, vor fi efectuate de către dispozitive speciale. Pilotul nu va trebui decît să apese pe un număr de butoane. Stewardesele vor putea fi înlocuite — deşi acest lucru nu va fi, poate, pe placul tuturor călătorilor — prin roboţi.

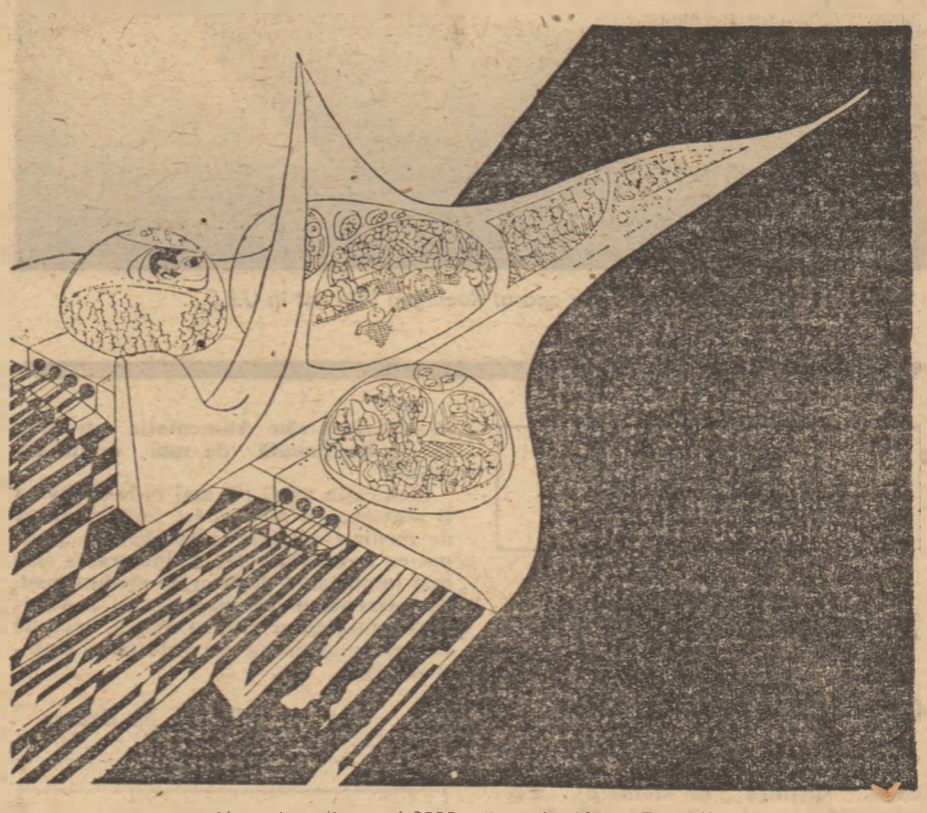

Un avion din anul 2000, văzut de Alexei Tertihikov

După cum se vede aşadar, constructorii au o idee destul de precisă despre avionul viitorului. Ştiu ce probleme trebuie să rezolve, ce soluţii trebuie să găsească, să încerce. Asta nu înseamnă însă deloc că le mai rămîn puţine lucruri de făcut. Căci nu-i deajuns a se dori sau a se preconiza un avion care să zboare cu 10 000 de kilometri pe oră, trebuie mai întîi inventat un motor care să poată face să decoleze şi să asigure înaintarea unui asemenea aparat. Iată cîteva date care ne pot da o idee despre complexitatea problemelor ce trebuie rezolvate în această ordine de idei. Motorul primului avion cu reacţie sovietic „Tu-104" are 3 500 de piese, pentru care a fost nevoie de peste 20 000 de planuri. Cîte studii şi încercări vor trebui făcute pentru un motor de forţa celui ce va trebui să propulseze un gigant chemat să zboare cu 10 000 de kilometri pe oră!

Dar problema avionului din anul 2 000 ridică şi chestiunea unor noi tehnologii. Vor fi necesare noi modalităţi de sudură — probabil cu ajutorul laserului şi prin difuziune (compresie în condiţii de vid profund). De pe acum se afirmă însă că oricît de perfecţionate vor fi metodele de sudură, cel mai bine va fi ca avioanele viitorului să fie monolite. Iată de ce de pe acum se caută noi mijloace de uzinare a metalelor.

OCEANOGRAFIE

25 de ţări în Marea Caraibilor

Descoperită în 1492 de Cristofor Columb, Marea Caraibilor se află din nou în atenţia întregii lumi: ea va constitui obiectul unei vaste operaţiuni internaţionale urmărind studierea şi explorarea acestei porţiuni a globului terestru, întreprindere pusă sub egida Comisiei oceanografice interguvernamentale patronată de UNESCO.

Cele 25 de ţări care vor participa la această importantă acţiune ştiinţifică şi-au şi adus la cunoştinţă contribuţia: 240 de oceanografi, 23 de nave specializate şi 325 de luni de navigaţie. Cercetările pe care le va întreprinde mica armadă de nave oceanografice, cercetări care vor dura trei ani şi vor îngloba şi regiunile adiacente Mării Antilelor (golful Mexic şi Oceanul Atlantic la sud de vărsarea Amazonului), urmează să înceapă zilele acestea. Vor fi făcute studii de oceanografie fizică şi chimică, de geologie şi geofizică a mărilor, de biologie marină şi pescuit. Cu coordonarea studiilor au fost însărcinate unsprezece ţări: Uniunea Sovietică, S.U.A., Franţa, R.F.G., Anglia, Olanda, Cuba, Guatemala, Jamaica, Mexic şi Venezuela.

Amploarea acestei campanii oceanografice nu trebuie să ne mire. Ea este absolut justificată dacă ţinem seama de faptul că regiunea Caraibilor nu şi-a comunicat ştiinţei toate secretele, că fauna şi flora ei sînt foarte puţin cunoscute. Acesta este şi motivul pentru care grupul de coordonare a prevăzut întocmirea unui inventar al speciilor susceptibile de a fi afectate de eventuala străpungere a unui canal în zona Americii Centrale. Într-adevăr, se crede că, după părerea unui biolog american, circulaţia speciilor dintr-un ocean în altul de-alungul canalului ar putea avea consecinţe ecologice şi economice considerabile, ale căror urmări sînt deocamdată greu de prevăzut. De pildă, subliniază biologul american, e de temut că Pelamys platurus, un şarpe de mare foarte veninos, ar putea migra din Pacific în Atlantic, semănînd teroarea pînă pe plajele Floridei şi Braziliei. De asemenea o serie de paraziţi nevertebraţi şi viruşi ar putea contamina speciile nerezistente, dintre care unele au o reală importanţă economică

Aceasta în domeniul faunei. În ce priveşte problemele ridicate de oceanografia fizică, specialiştii intenţionează să abordeze mecanismul formării ciclonilor, calamitate naturală care se abate foarte des asupra populaţiilor riverane. Ştiind că marea furnizează atmosferei căldura care alimentează uraganele, pentru o mai bună înţelegere a procesului, se va încerca înregistrarea temperaturii apei pe parcursul ciclonilor, înainte şi după trecerea lor. Se mai prevede realizarea unui studiu al circulaţiei apelor în Marea Caraibilor şi stabilirea bilanţului ei hidric.

Un proiect de studiu nu mai puţin interesant a fost alcătuit de geologii şi geofizicienii expediţiei care speră să afle în Marea Caraibilor o explicaţie a fenomenului derivei continentelor în emisfera occidentală. Dacă cele două Americi se deplasează în direcţii uşor diferite, cum cred unii savanţi, Caraibile trebuie să se situeze la proximitatea regiunii unde acestea au fost îmbinate. Pentru elucidarea acestei probleme, va fi necesară determinarea vîrstei şi originii (oceanice sau continentale) celor mai importante bazine ale Mării Antilelor. În acest scop se

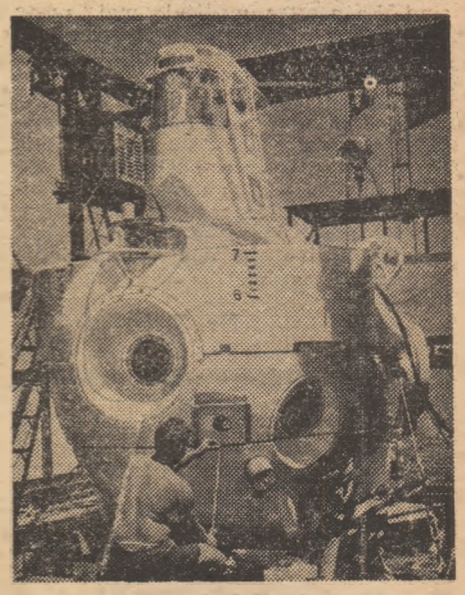

Una din navele armadei oceanografice

vor preleva, prin dragaj sau carotaj, mostre de roci din principalele lanţuri submarine ale regiunii şi vor fi efectuate foraje pe insula Aves, care reprezintă un afloriment al unuia dintre ele. În acelaşi timp s-a sugerat, în vederea cunoaşterii structurii profunde a zonelor-cheie, ridicarea aeromagnetică a întregii regiuni, precum şi studii de refracţie seismică.

În fine, un ultim subiect la ordinea zilei îl constituie cercetările privind resursele în peşte ale regiunii, crearea unei vaste industrii ostreicole şi protejarea şi înmulţirea broaştelor ţestoase care, exploatate raţional, ar putea deveni în viitor una din principalele surse alimentare ale acestei zone geografice.

DIETETICĂ

Hepatita cronică — o problemă de regim

Se poate spune pe bună dreptate că tratamentul hepatitei cronice este în primul rînd o problemă de regim alimentar. Ficatul lezat al bolnavilor de hepatită cronică își pierde în mare măsură capacitatea de prelucrare chimică a alimentelor. Celulele sale (micile lui „laboratoare") funcționează insuficient și de aceea trebuie cruțate.

Regimul dietetic în hepatita cronică va urmări în același timp regenerarea celulelor ficatului. El va fi de aceea bogat în proteine, glucide și vitamine și sărac în grăsimi, sarea fiind permisă în cantități de 4—6 g pe zi. Suprimarea totală și definitivă a consumului de băuturi alcoolice este un imperativ categoric după majoritatea specialiștilor. Nu sînt permise nici băuturile slab concentrate în alcool ca berea, cidrul sau alte „vinuri" făcute din fructe fermentate. Chiar cantitățile mici de vin sau alcool sînt toxice pentru hepatici, întreținînd și agravînd leziunile existente, atît cele ale ficatului cît și cele gastro-intestinale.

În formele obișnuite de hepatită cronică și ciroze regimul alimentar va fi alcătuit după următoarea schemă.

Proteine : 100—200 g pe zi sub formă de carne de vacă sau mînzat, pasăre, pește alb, lapte sau iaurt, brînză de vaci și albuș de ou. Numai bolnavii cu hepatită stabilizată vor consuma, cu avizul medicului, șuncă slabă, crenvurști dietetici fierți (fără condimente) și numai în lipsa cărnii proaspete.

Glucidele (hidrocarbonate, zaharuri) sînt utile organismului și în primul rînd ficatului ca o sursă de energie. Se vor consuma 300—500 g glucide pe zi, după toleranța tubului digestiv, sub formă de pîine, cartofi, orez, gris, mămăligă, macaroane, prăjituri de casă, gemuri, sucuri de citrice (lămîi, portocale) îndulcite cu zahăr, fructe crude sau în compot, mere coapte, miere de albine, marmeladă, dulceață etc. Sînt interzise : conopida, fasolea, mazărea și lintea uscată, fructele insuficient pîrguite, torturile, prăjiturile cu mult ou, cu mult unt, cu ciocolată.

Grăsimile sînt tolerate mai greu în hepatita cronică. Bolnavii hepatici nu mai pot „arde" în suficientă măsură grăsimile în celula ficatului. Dieta va conține deci o cantitate mică de grăsimi, stabilită de medic. Oricum, bolnavul primește grăsimi în alimentele mixte din dietă : lapte, iaurt, brînză de vaci, carne — în total 20—30 g grăsimi. La acestea medicul mai poate admite și cîte 30 g ulei de floarea soarelui și 10—20 g unt pe zi (la adult) sub formă crudă adăugate la masă sau fierte în mîncăruri dar nu prăjite.

Avînd în vedere că tratamentul medical nu poate încă stăpîni evoluția hepatitei cronice, respectarea regimului alimentar este singura măsură salutară. Dar chiar în cazul unor medicamente „miraculoase" dieta reprezintă o condiție **sine qua non** pentru buna stare a bolnavului.

Dr. Z. A. Barski

Fără cuvinte

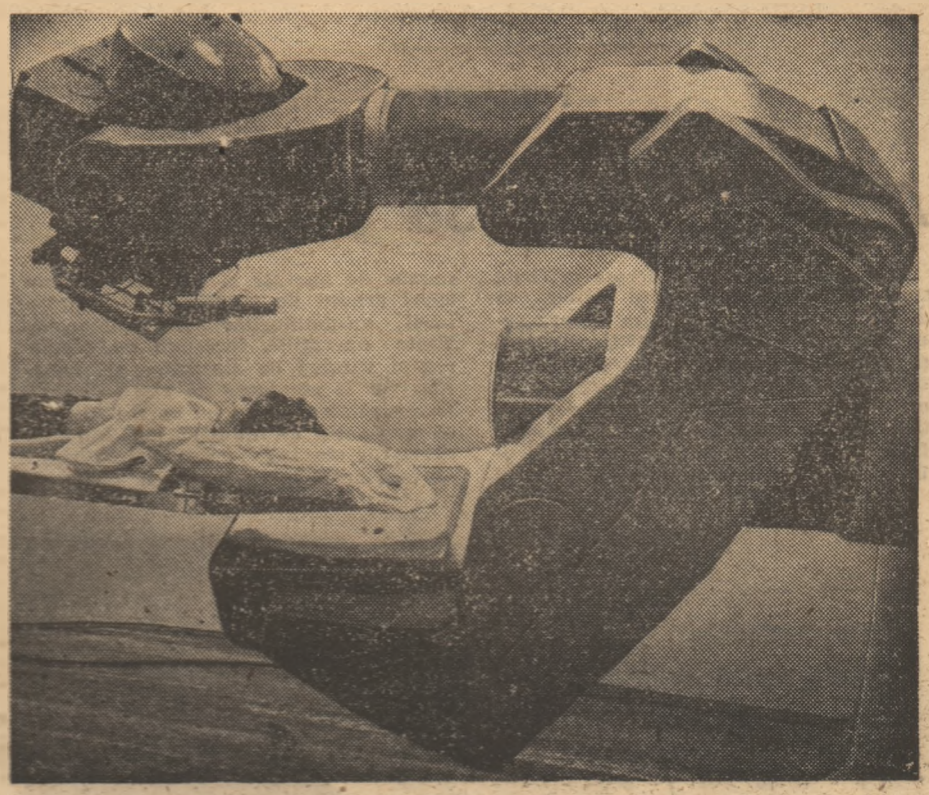

„Rokus", un nou aparat Roentgen fabricat în U.R.S.S.

LA ÎNTREBĂRILE CITITORILOR

Există neurastenie digestivă?

Încă în 1844, clinicianul francez J. Baras susținea că stomacul, „acest principal organ digestiv este adesea atins de afecțiuni pur nervoase, adică de leziuni ale sensibilității, fără inflamații, nici alterarea structurii". Publicînd tratatul său, Barras atrăgea atenția medicilor „asupra acestor boli nervoase ale tubului digestiv și asupra necesității de a le deosebi de gastrite și enterite cronice cu care de obicei se confundă. Mai tîrziu, Pavlov a creat termenul de „neurastenie gastrică", referindu-se la „tulburările de digestie cu substrat nervos".

Astăzi se știe în mod precis că există o nevroză cu predominanța tulburărilor digestive și, indiferent de denumirea ei, substratul ei patologic este același. Este vorba de bolnavi care acuză diverse simptome digestive, dar care nu au nici o bază organică. Ei au mai întotdeauna simptome nevrotice ca : astenie fizică și psihică, tulburări de somn, dureri de cap și modificări ale afectivității. Pe acest „tablou" se grefează un sindrom digestiv variat în cadrul căruia durerea abdominală este prezentă aproape în 100 la sută din cazuri. Mai pot surveni : arsuri, senzația de „gol stomacal" sau de balonare, înțepături abdominale, grețuri, vărsături, inapetență și chiar modificări în consistența și frecvența scaunelor.

Examenul clinic, radiologic și analizele de laborator sînt întotdeauna negative sau arată tulburări funcționale minime. Chestionați atent, bolnavii își mărturisesc deseori singuri etiologia nervoasă a bolii lor. Astfel, după cum la unele persoane o emoție puternică determină palpitații sau dureri în regiunea inimii, la alții, același fel de emoție provoacă dureri digestive, senzație de gol în abdomen etc. Se pare că în foarte multe cazuri șocurile nervoase, supărările, certurile familiare, surmenajul, eforturile fizice și intelectuale mari sau alte perturbări psihice „se localizează" în regiunea cu cea mai mică rezistență („locus minoris resistentiae"). Tubul digestiv poate fi astfel vulnerabil fie prin structura sa ereditară, fie pur și simplu prin faptul că aici există o bogată rețea nervoasă. Este una din explicațiile cel mai des acceptate de specialiști.

Tratamentul, cum e și firesc, se va axa pe vindecarea nevrozei. De aceasta depinde cel mai adesea și dispariția tulburărilor digestive. Se recomandă astfel măsuri igienodietetice, odihnă, cură balneoclimatică (în stațiuni bogate în păduri, situate la înălțimi nu prea mari) și hidroterapie (băi de 33° timp de 10—30 minute urmate de masaje ușoare, friciuni cu perie udă, împachetări reci etc.).

Regimul nu va fi sever. În principiu, bolnavul poate mînca orice cu condiția să nu-i facă rău. Alimentația este bine să fie fracționată de mai multe ori pe zi.

Medicația va fi cît mai redusă. Ea va fi stabilită în mod strict individualizat de medic (sedative, tranchilizante, poțiuni cu novocaină etc.). Psihoterapia este mai importantă decît orice medicament. De priceperea, comportarea și îndemînarea medicului care o aplică depinde de cele mai multe ori rezultatul tratamentului.

Dr. K. M. Sedov

TEMĂ DE SEZON

Vitaminele iernii

În perioada de iarnă organismul nostru este în general privat de vitamine. Lipsa lor se face mai puțin simțită în sezonul rece. Dar astenia de primăvară este o consecință tîrzie a acestei perioade în care alimentația este săracă în vitamine.

În afara citricelor, una din sursele cele mai bogate în vitamină C utilizabile iarna sînt măceșele. Aprecierea pe care au căpătat-o măceșele din punct de vedere medicinal se datorește în primul rînd cantității mari de vitamine și săruri minerale pe care le conțin. Dintre vitamine, pe primul loc se situează acidul ascorbic (vit. C.) ; dar măceșele și semințele lor conțin și cantități însemnate de vitamine B_1, B_2, E, K, F, și PP. Dintre substanțele minerale, cele mai importante sînt : potasiul, fierul, magneziul, sodiul și sulful. După cum măceșele conțin, de asemenea, pectine, zaharuri, proteine, ulei eteric și o gamă întreagă de acizi de origine vegetală, (acid citric, tanic, malic, etc.).

Avînd un gust plăcut, măceșele se pot consuma sub formă de pastă, marmeladă, compot, sirop, sos, dar cel mai recomandabil pentru cură este ceaiul.

Ceaiul preparat **la rece** este mai bogat în vitamine. Rețeta lui este următoarea : se strivesc măceșele uscate și se pun cu sîmburi cu tot într-un vas cu apă în care se lasă cel puțin 24 de ore. După aceea se strecoară lichidul, care a căpătat culoarea ceaiului obișnuit, se îndulcește cu zahăr și se bea cîte un pahar în fiecare zi, între mese. Un pahar din acest ceai acoperă necesitățile în vitamină C ale unui adult pe o zi întreagă.

Ceaiul **fiert** de măceșe are, în afară de proprietăți vitaminizante, și efecte curative în maladii renale inflamatorii cu tendință spre formare de nisip și piatră, tulburări digestive și hepatice. Fierbînd într-un vas cu apă de 1—1½ litru 3—4 lingurițe de măceșe, vom obține un ceai din care se vor bea 2—3 pahare pe zi, cîte unul înainte de mese.

Iată deci o plantă cu calități excepționale care n-ar trebui să lipsească din nici o casă mai ales în sezonul rece cînd sursele de vitamine naturale sînt reduse.

Dr. S. Sovetov

esculap
esculap esculap
esculap esculap escula
lap esculap esculap esc
esculap esculap esculap
culap esculap esculap escu
ap esculap esculap esculap e
sculap esculap esculap escula
lap esculap esculap esculap e

Poșta medicului

NINA BONCU — București : 1) Singura **băutură** indispensabilă organismului este apa. Dar nici aceasta nu trebuie consumată în exces în timpul mesei, întrucît diluează sucul gastric și cu timpul poate duce la dilatarea și ptoza stomacului. Folosirea cu moderație (100—200 ml pe zi) și numai de către adulți a băuturilor nedistilate slab alcoolizate și de bună calitate (vin, bere) nu prezintă inconveniente pentru un om sănătos. 2) Pentru a combate **pofta exagerată de mîncare** și deci îngrășarea, puteți folosi Gastrofibran 4—5 cpr. cu puțină apă (maximum 50 ml) înainte de masă. 3) Aveți poate dreptate, dar un aforism franțuzesc spune că a fi îndrăgostit înseamnă a vedea în cel pe care îl iubești ceea ce dorești și nu ceea ce găsești. Mai reflectați.

UN VECHI CITITOR AL REVISTEI — Mediaș : Sfatul nostru este să fiți „văzut" totuși de un medic. Puținele relații pe care ni le-ați dat nu ne permit să formulăm vreo părere. Oricum, nu credem că va fi nevoie de... cuțit pentru atîta lucru.

MARTIN VIOREL — Timișoara : Nu răspundem decît pe această cale. Nu avem cunoștință de procedee puse la punct în Japonia sau în R. F. a Germaniei. Vă recomandăm să vă adresați clinicii oftalmologice din orașul dv.

DESLIS ARGHIRIS — Albești (Constanța) : Diagnosticul pus soției dv. nu trebuie să vă îngrijoreze. Ar trebui examene suplimentare. Reveniți cu amănunte.

D. TUDOR — București : Este normal ca avînd o **maladie ulceroasă** să nu vă puteți bucura de toate „plăcerile gastronomice", dar viața vă mai oferă atîtea altele. Într-adevăr, boala dv. fiind cronică reclamă un regim supravegheat în permanență, neavînd o terapeutică radicală. Ulcerotratul ca și Roterul sau, mai nou, Gastrofibranul sînt doar paleative. Curele de ape minerale vă pot fi utile, mai puțin... schiul. Balsamul Șostakovski sau poțiunea : Novocaină 2 g, Apă distil. 200 g, cîte o lingură înainte de mese vă pot, de asemenea, ajuta.

D. C. — Eforie Nord : Împotriva **alcoolismului cronic** sînt indicate preparate ca Antabuz, Esperal sau corespondentul românesc Antalcol. Tratamentul nu se poate face însă decît cu avizul bolnavului și sub strictă supraveghere medicală.

SABIN MUREȘAN — Sibiu : Medicamentul respectiv nu este accesibil, iar Japonia e... departe. Citiți răspunsul dat sub D. C. — Eforie-Nord.

NICUȘOR — București : 1) E vorba de un fenomen normal care nu trebuie să vă îngrijoreze. 2) La fel „umflarea sînilor", dacă e de scurtă durată și neînsemnată. Dacă dimpotrivă persistă, cu perioade alternante de tumefacție și detumefacție, trebuie să consultați un endocrinolog. În acest caz poate fi vorba de tulburări hormonale susceptibile să contracareze întreaga maturație sexuală 3) Nu luptați împotriva naturii ! Un aforism vechi spune: dacă alungați naturalul, el va reveni în galop.

M. N. — Pitești : 1) Bănuim că ați sesizat că rubrica respectivă este scrisă într-o manieră deseori zeflemistă. Nu puteți lua deci decît sub beneficiu de inventar cele relatate despre o metodă „super-perfectă" (dacă e „perfectă", de ce mai e nevoie să fie și... super) și un „super-sistem" pentru creșterea în înălțime. După datele științifice ale lui K. Saller, **creșterea în înălțime** la băieți este foarte redusă după 18—20 de ani, variind între cîțiva milimetri și 1—2 centimetri. Deci, la 23 de ani slabe speranțe 2) Pentru stimularea memoriei, rețeta dată aici va fi urmată pînă la obținerea rezultatelor. 3) Ne-ar interesa și pe noi o asemenea metodă!?

(Continuare în pag. 11-a)

INDONEZIA

O călătorie fantastică în centrul Pămîntului

Multă vreme mica insulă Krakatau (circa 30 km patrați) din Strîmtoarea Sondelor a rămas în anonimat; se știa doar că din cînd în cînd servea drept adăpost piraților care răpeau femei din Jawa și Sumatra. Din cei trei vulcani stinși, care dominau insula: Rakata, Danan și Perbuvatan, cel mai înalt — Rakata — abia atingea 820 metri înălțime. Pînă și geologii ignorau acești vulcani, cunoscuți sub denumirea comună de vulcanul Krakatau. În cercetările din 1880, ei n-au fost incluși printre vulcanii care „alcătuiesc inelul de foc din Oceanul Pacific". Nimeni nu-și dădea atunci seama că modestul Krakatau era cel mai primejdios vulcan din lume.

„Mesaj" din centrul Pămîntului

În dimineața zilei de 20 mai 1883, Krakatau s-a trezit însă din lunga-i somnolență cu clocote și bubuituri, care se propagau pe o rază de 500 de kilometri. Din conul vulcanului Perbuvatan s-a ridicat spre tării o coloană de vapori fierbinți de peste 10 000 de metri înălțime. Apoi, intensitatea erupției a început treptat să scadă. Se părea că furibundul crater al vulcanului încetase să mai clocotească, că monstrul adormise din nou pentru cîteva secole. Dar pătrunzînd în giganticul rezervor în care plutea magma, apa a format o cantitate uriașă de vapori. Magma clocotitoare s-a ridicat pe canalul vulcanului și a presat, cu o forță fantastică, masa care-i astupa craterele. Un bubuit puternic și din străfundurile vulcanului țîșni spre cer o coloană de aburi și pietre de astă dată cu o înălțime de 17 kilometri.

După această nouă și cumplită erupție, vulcanul a continuat să azvîrle din străfunduri, cu un zgomot infernal, magmă și diverse amestecuri. Sub craterele lui a început să se caște un hău: gigantul își săpa singur mormîntul. Luni 27 august, la ora 4.40 a început „marea prăbușire". Apa mării, care năvălise în imensul abis de foc, a fost zvîrlită înapoi printr-o explozie de o forță neobișnuită. Coloana de vapori și resturi de stînci, care țișnea din gigantica groapă, avea o înălțime de 50 de kilometri.

Bubuiturile vulcanului și zgomotele făcute de valurile care aveau o forță extraordinară (înalte de 30—40 de metri, ele s-au năpustit asupra țărmului strîmtorii, măturînd din cale sate și păduri, nivelînd coline), s-au propagat pînă la 5 000 de kilometri. Înainte de a se potoli, valul de aer comprimat a înconjurat de șapte ori și jumătate globul. Erupția s-a soldat cu 36 417 de victime. Trei sferturi din insula Krakatau a fost înghițită de apă. În mijlocul fostei insule s-a format o groapă cu un diametru de șapte kilometri.

Două săptămîni mai tîrziu, un nor de praf a început să se deplaseze spre vest la o înălțime de 30 840 metri. În răstimp de o lună norul a făcut ocolul întregului glob, iar peste încă 60 de zile toată atmosfera terestră era practic acoperită de particule de cenușă, ceea ce a făcut ca timp de cîțiva ani după aceea în Europa să se producă amurguri în miezul zilei. Erupția vulcanului Krakatau a eliberat, se pare, o cantitate de energie de un milion de ori mai mare decît cea mai puternică bombă cu hidrogen.

Dar nici după asta vulcanul n-a adormit. După 40 de ani a început o îndelungă erupție subacvatică, care în 1923 a format o insuliță de trei metri înălțime. Apoi insula a dispărut ca să reapară de cîteva ori pînă cînd în 1941, în urma unui lung șir de erupții puternice, din apă s-a ivit un vulcan înalt de 132 de metri. Așa s-a născut Anak Krakatau — sau, în indoneziană, „Copilul lui Krakatau".

Captivat de istoria vulcanului, am vrut să văd la fața locului cum arată acum Krakatau. Dar începuse sezonul ploios și la Djakarta mi-a fost imposibil să conving un pilot ca să mă ducă cu elicopterul pînă acolo. Abia la Labuhan, un sat de pe țărmul strîmtorii Sondelor, am izbutit să găsesc o ambarcațiune pescărească dispusă să mă transporte pînă la Anak. Înainte însă de a urca în barcă a trebuit să dau o declarație în care îmi asumam întreaga răspundere pentru ceea ce mi s-ar fi putut întîmpla.

Am călătorit, timp de șapte ore, pe valuri zbuciumate, sub un cer plumburiu. Însoțitorul meu, Amad Rais, mecanic de meserie, era singurul locuitor de prin partea locului care cunoștea insula Krakatau. Înainte de plecare îmi spusese că mai fusese de cîteva ori pe acolo. Dar către seară, cînd a trebuit literalmente să-l silesc să îndrepte barca spre Anak, mi-a mărturisit că nu călcase niciodată pe pămîntul sinistrei insule. Abia atunci am aflat că el înțelegea prin Krakatau insulele Rakata, Lang și Verlaten, aflate în împrejurimi. Pe Anak nu există apă, nu există viață, nu sînt lemne de foc, ci doar cenușă și vapori aducători de moarte. De ce voiam să merg într-acolo? — Amad Rais nu putea înțelege deloc motivele care mă îndemnau s-o fac.

Într-adevăr, mirosul pătrunzător al emanațiilor de pe insulă și începuse să răzbată pînă la noi. Era un avertisment, dar luasem hotărîrea și nimic nu m-ar mai fi putut determina să renunț la ea. În acest anotimp vîntul bate mereu dintr-o singură direcție, încît am hotărît să-mi așez cortul în partea ferită de vînt. Dar curînd mi-am dat seama că nu era cu putință, pentru că nu se putea acosta pe țărmul estic. Eram lîngă un țărm lipsit de orice apărare, în timp ce curentul încerca să ne tîrască în larg, iar valurile dezlănțuite amenințau să ne răstoarne barca sau în cel mai bun caz să o facă să eșueze pe un banc de nisip. După 40 de minute de eforturi inutile, disperate — începuse să se întunece — mi-a venit ideea de a ajunge înot pe țărm, trăgînd după mine barca legată cu o frînghie lungă.

Primele zile din cele opt petrecute în cea mai totală singurătate pe Anak Krakatau s-au scurs într-o atmosferă de coșmar, care conferea naturii sălbatice, primitive, a insulei un aspect și mai apocaliptic: cerul era brăzdat de fulgere înfricoșătoare și zguduit de tunete puternice, însoțite de o ploaie continuă, de emanații sufocante.

Torentele de lavă modifică mereu aspectul insulei. Anak Krakatau are o înălțime de circa 200 de metri și o suprafață de aproximativ doi kilometri pătrați. În ritmul actual de creștere, i-ar trebui 600 de ani ca să atingă înălțimea pierdută în timpul erupției din 1883.

Uneori mi se părea că făceam o călătorie fantastică în centrul Pămîntului. În cele din urmă aventura a luat sfîrșit. În amintirea ei, pe creasta lui Anak Krakatau am construit o mică piramidă din piatră. A doua zi urma să vină Amad Rais ca să mă ia și eram sigur că va fi uimit cînd va vedea cît sînt de bucuros. Știam că ciudata mea călătorie îi părea inutilă și absurdă.

Cine va mai călca înfricoșătoarea și pustia insulă? A fost deajuns o singură erupție pentru ca aspectul ei să se schimbe într-o clipă. Și nu-i exclus ca actuala configurație a lui Krakatau să nu mai poată fi văzută de nici un om, căci o nouă erupție i-ar putea modifica din nou aspectul, ori ar putea-o sterge definitiv de pe suprafața Pămîntului.

V. Bonatti
(După „Nedelea")

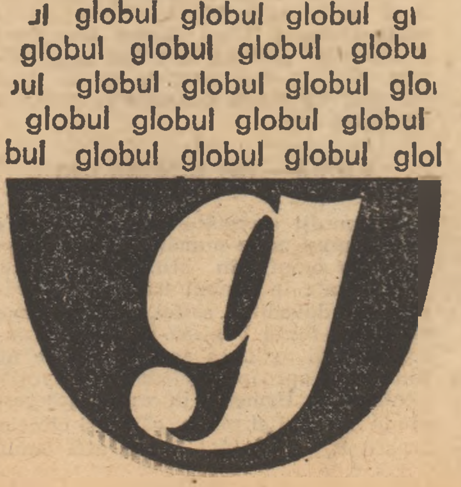

NEPAL

Destinul unor ex-zeițe

După ce străpunge picla dimineții care învăluie orașul, soarele își începe opera de vrăjitor. Mai întîi smulge din aburul lăptos turnurile înalte din Katmandu — capitala Nepalului, casele de locuit și palatele. Raze piezișe pătrund ca o lamă de pumnal, pe cele mai înguste străduțe ale orașului vechi și sînt reflectate de acoperișurile aurite ale templelor. Curînd, se ivesc la orizont, ca pe o peliculă fotografică abia developată, crestele întunecate ale munților din jurul orașului.

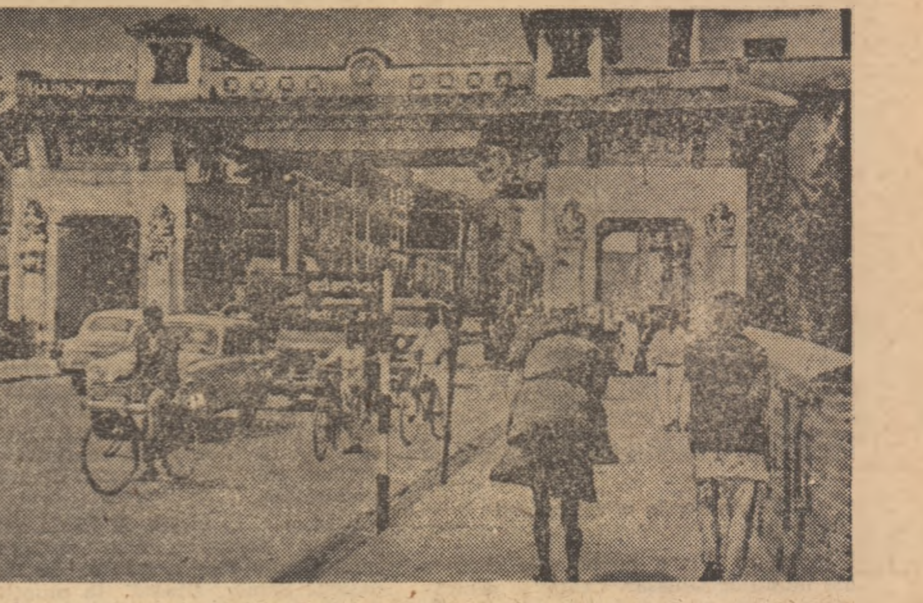

O stradă din Katmandu

Vizitatorul străin este impresionat de la bun început de exotismul orașului, de originalitatea sa care-i oferă surprize la fiecare pas. Diversitatea de tipuri de îmbrăcăminte și dialecte e realmente surprinzătoare; în multinaționalul regat se vorbesc circa 60 de limbi și dialecte.

Am ajuns la Katmandu într-o sîmbătă, zi de sărbătoare și odihnă în Nepal. Străzile erau foarte animate. Taxiuri vopsite cu sinuoase dungi orizontale circulau în toate direcțiile. Ca să-și justifice supranumele de „tigri", pe capotele multora dintre ele erau pictate boturi căscate ale ferocei feline.

— Vreți să vedeți o zeitate vie? ne-au întrebat gazdele nepaleze.

— Veniți să vedeți un film despre festivitatea sfințirii drapelelor, ne-a invitat corespondentul Agenției TASS.

— Nu uitați să vizitați „Kasta mandap"! E un templu construit dintr-un singur trunchi de copac. În traducere: clădire de lemn, de unde și numele orașului, ne-a explicat un membru al Ambasadei sovietice.

Așa a început cunoștința noastră cu Katmandu-ul, care de fapt nu-i prea mare: are puțin peste 200 000 de locuitori, dar pentru că i se alătură alte cîteva localități: Patan, Bhadgaon și Kantipur, populația trece de 500 000. Cîndva, pe teritoriul actualului oraș erau patru principate aflate într-o permanentă dușmănie. Acum Patan și Katmandu sînt despărțite numai printr-un pod, iar între capitală și Bhadgaon există doar o mică vale.

Templul Pashupatinath, înălțat în cinstea zeului Shiva pe malul rîului sfînt Bahmati, era arhiplin. Accesul e îngăduit numai castelor hinduse. În curte, în jurul statuii aurite a taurului Nandi, se afla multă lume. Straja de la porțile argintii nu îngăduie intrarea „necredincioșilor". Cum ne-am convins curînd, Pashupatinath este însă o excepție, întrucît de obicei accesul în temple e liber.

Dacă te apropii de rîul Bahmati poți asista la spălarea rituală. Femei și copii intră îmbrăcați în rîu, își ating fața cu mîinile ude, iar mulți dintre ei își clătesc și gura. La oarecare distanță de templu se înalță, deasupra rîului, patru rampe de piatră unde sînt arse trupurile morților. O a cincea rampă, aflată chiar lîngă treptele templului, e destinată incinerării oamenilor de vază.

Comunitățile religioase hinduse și budhiste conviețuiesc pașnic. Toleranța religioasă e una din trăsăturile caracteristice ale poporului nepalez. Multe sărbători, odinioară cu un caracter ritual, au căpătat cu timpul un aspect popular. De multe ori, în templele hinduse se pot vedea obiecte de rugăciune budhiste.

Într-o casă mică, cu un etaj, din cărămidă roșie și cu bogate ornamentații de lemn la ferestre, se află reședința zeiței Kumari. Printr-o ușă străjuită de doi lei de piatră se poate intra într-o curticică interioară pătrată, cu o fîntînă în mijloc. Etajul e înconjurat cu o galerie de lemn. Am vizitat și noi clădirea. Curînd, în cadrul unei ferestre s-a ivit un cap cărunt de femeie, care s-a învoit să ne-o arate pe Kumari cu o singură condiție: să nu folosim aparate fotografice. Peste cîteva clipe la fereastră a apărut o fetiță brunetă de patru ani, care purta o rochiță roșie și o fundiță în păr. Privea curioasă cu ochișorii-i negri. Lîngă dînsa se afla una din cele două ajutoare ale ei, cu trei ani mai mare.

De cîteva ori pe an, cu ocazia unor mari sărbători, zeița vie este împodobită cu o coroană de aur și purtată într-un car străvechi prin oraș. E înconjurată atunci de o mulțime restriță, însuflețită, de măști dansînd, în cinstea ei se organizează parăzi militare, la care asistă și familia regală. În restul timpului Kumari e claustrată.

„Zeița" pe care am văzut-o fusese selecționată din patru candidate, cu numai două săptămîni înainte, în urma unui examen dificil (fetița nu trebuia să se teamă de întuneric, de sunete necunoscute, de șobolani și de alte animale dezgustătoare). Va rămîne zeiță pînă la ivirea primelor semne de pubertate, după care va ceda locul altei fetițe. Zeița n-are voie să se rănească sau să se zgîrie la mînă. Sîngele care țîșnește din rană are ca rezultat pierderea „tronului". Într-o bună zi fetița ajunsă în pragul adolescenței, dar analfabetă, neavînd nici cea mai vagă imagine despre viață, primește un lot de pămînt de la rege și se înapoiază acasă la părinți. Nimeni nu se căsătorește cu fosta zeiță. Dacă cineva ar cerceta și ar scrie despre destinul fostelor Kumari ar putea povesti multe tragedii. Căci fetele sînt condamnate la o viață searbădă, lipsite de familie, de bucuria maternității...

V. Nakariakov

Troika, o atracție irezistibilă pentru turiști

Foto : **V. Sozimov**

ÎNSEMNĂRILE UNUI MARTOR OCULAR

Cum mor vulturii

„Se spune că simțindu-și sfîrșitul aproape, vulturii își iau zborul spre înălțimi apoi, strîngîndu-și aripile, se lasă să cadă pe pămînt ca o piatră. Să fie oare adevărat că aceste frumoase și mîndre păsări își aleg de bunăvoie o moarte atît de spectaculoasă ? Naturii nu-i plac sinuciderile... Și apoi, dacă un vultur izbutește să se înalțe atît de sus, în mediul lui îndrăgit, înseamnă că se simte în puteri și nicidecum slăbit..."

Dorind să verifice această legendă care circulă pe seama vulturilor, N. Aleev s-a deplasat în munții din sudul Uzbekistanului. Acolo, printre stînci, își au sălașul vulturii bărboși (Gypaëtus barbatus). Dar să-i dăm din nou cuvîntul.

„Puțini oameni au asistat la ultimele clipe din viața vulturilor — scrie N. Aleev. De aceea aș dori să le descriu, așa cum le-am văzut cu ochii mei.

Stăpîn deplin al văzduhului

Înaintam călare, pe potecile abrupte ale munților Ghissar. Ceața se destrămase și nu mi-a trebuit mult să dau cu ochii de un vultur. Era un vultur bărbos, cel mai curajos și mai puternic răpitor al munților, în stare să transporte cu ușurință o vulpe și să răstoarne cu aripile-i puternice un berbec sălbatic. Vînătorii povestesc că vulturii bărboși atacă chiar și lupi tineri.

Cel pe care-l zărisem, însă, nu părea de fel agresiv. Ședea într-un vîrf de stîncă și, lucru curios, era înconjurat de corbi. În primul moment mi-am spus că vulturul se ospăta, iar corbii așteptau în speranța să se poată înfrupta din rămășițe. Dar mă înșelam. De data aceasta corbii sperau să capete ceva mai mult decît rămășițele unui ospăț.

Am înțeles și m-am întristat. Da, vulturul trăgea să moară. Imobil, cu penele zburlite, cu aripile spînzurînd neputincioase, vulturul părea că-și trăiește ultimele clipe. Nu se mai putea ține pe picioare și se sprijinea în vîrful aripilor ca în niște cîrje. Dar ochii îi erau vii și priveau țintă, sfredelitori, spre corbi. Sub focul acestei priviri corbii nu îndrăzneau să atace vulturul neputincios.

Apoi pasărea a lăsat să-i cadă capul pe piept. Un corb a sărit, dînd să se apropie. Alții l-au urmat. Dar vulturul și-a ridicat capul și privirea-i cruntă i-a speriat pe corbi. Apoi capul i-a căzut din nou. Ca la comandă, corbii s-au năpustit asupră-i și au început să-i smulgă penele. Într-un ultim efort disperat vulturul și-a desfăcut aripile puternice și a lovit cu ciocul un corb. Acesta s-a rostogolit în prăpastie, ceilalți s-au depărtat la o distanță apreciabilă. Dar nu pentru mult timp. La un moment dat s-au întors în cîrd compact. Vulturul a scos un sunet nedeslușit, a încercat din nou să-și desfacă aripile, dar puterile l-au părăsit și s-a prăbușit pe pietriș.

Corbii s-au năpustit asupra prăzii, croncănind și încăierîndu-se între ei."

Iată deci, cum mor vulturii...

EXPERIENȚE

463 de zile singur sub pămînt

Pînă nu demult speologii francezi deținеau întîietatea absolută atît la „probele" individuale, cît și la cele colective de izoiare totală în subteran. Se pare însă că prioritatea francezilor va fi zdruncinată. La 12 octombrie anul trecut s-a aflat că speologul iugoslav Milutin Veljkovic se afla de 110 zile izolat într-o grotă. El nu s-a mulțumit însă cu acest rezultat, ci își continuă șederea sub pămînt, în cea mai desăvîrșită singurătate.

Veljkovic, în vîrstă de 35 de ani, de profesie electrotehnician și speolog amator, și-a ales drept loc de izolare peștera Samar, situată în munții din apropierea orașului Nis. E greu să ne închipuim cum reușește speologul să reziste la o umiditate de 100 la sută, cît se înregistrează în interiorul peșterii. Căci o umiditate atît de mare e greu de suportat chiar și la suprafață. De aceea specialiștii sînt de părere că nu atît durata, cît condițiile de care speologul iugoslav, are parte în cursul experienței sale sînt pe drept cuvînt excepționale. Cunoscînd însă aceste condiții dificile. Veljkovic a luat cu el aparate speciale, la care să poată recurge în caz de necesitate.

Experiența a început fără publicitate, căci Veljkovic nu și-a împărtășit planurile nimănui. Abia după 110 zile numele cutezătorului speolog a stîrnit vîlvă în cercurile specialiștilor și amatorilor. În fața peșterii Samar s-au adunat zariști din multe țări dornici să asiste la festivitatea organizată în cinstea speologului. Dar la dorința lui Veljkovic intrarea în peșteră fusese zidită chiar din prima zi, ca nimeni să nu-l tulbure în timpul experienței. Telefonul e unica lui comunicare cu lumea din afară. De aceea zariștii au trebuit să se mulțumească cu o conferință de presă ținută la telefon, iar la banchetul organizat pentru sărbătorirea evenimentului Veljkovic a fost reprezentat simbolic printr-un scaun neocupat.

În ajunul Anului Nou ziariștii iugoslavi au hotărît să-l „viziteze" pe speolog, evident tot prin intermediul telefonului. La întrebările lor, Veljkovic a răspuns că se simte excelent și că intenționează să rămînă în peșteră, în aceleași condiții, în total 463 de zile. Amintim cu acest prilej cîteva performanțe de acest gen : A. Senni — 125 de zile (1964—1965), J. P. Mairetet — 6 luni (1966), J. Chabert și P. Englander — patru luni și jumătate (1968—1969).

Cifra aleasă de Veljkovic nu e întîmplătoare. Atît durează așa-numitul an hidrologic subteran. După cum atestă datele științifice, nici o ființă, om sau animal, n-a rămas pînă acum sub pămînt atîta vreme. Experiența lui Veljkovic va însemna deci un nou record pentru oameni și animale, căci speologului îi țin tovărășie șapte găini, trei rațe, o pisică și un cîine. Cele din urmă animale — a declarat printre altele speologul la un recent interviu telefonic — au reușit chiar să se împrietenească.

R. Krîlova

TEMĂ ȘI VARIAȚIUNI

Periuța de dinți

Dintr-o enciclopedie orientală aflăm că periuța de dinți s-a născut acum 1400 de ani. În Europa, însă, ea e menționată prima oară abia în 1675. E adevărat că europenii au practicat din vremi străvechi o complicată igienă bucală, folosind în acest scop diverse rețete de prafuri. Cele mai răspîndite au fost prafurile fabricate încă de romani, care le preparau din oase arse, coarne de animale, cenușă și sticlă pisată foarte fin.

Epoca de glorie a periuței de dinți coincide cu numeroasele experiențe tehnice de la mijlocul secolului trecut. În acei ani, însă, cînd erau născocite cu febrilitate impunătoare mașini pentru aprinderea țigărilor, aparate pentru împărțirea cărților de joc, „paznici" mecanici care să țină ocupat locul spectatorului de teatru în timp ce acesta ia o gustare la bufet, linii ferate casnice între sufragerie și bucătărie, periuța de dinți nu putea să arate decît așa :

Acest dispozitiv purta denumirea de „perie de dinți normală". În 1898 francezul R. Michet a achiziționat privilegiul de a o fabrica de la Departamentul de comerț și manufactură din Petersburg.

La începutul secolului nostru E. Penkall (Austria) și respectiv M. Heitsch-Morenz (Germania) au propus modele nu mai puțin originale :

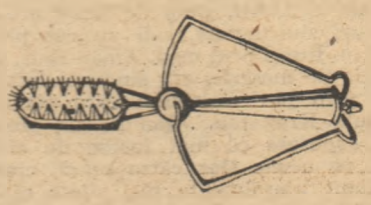

Aceasta e periuța rotativă a lui Penkall. Ea intră în funcțiune cînd mînerul e strîns în pumn. Celălalt model e o perie triplă, care curăță simultan cele trei suprafețe ale dintelui.

Din fericire, însă, paralel cu aceste modele fanteziste a început să se impună modesta, banala periuță pe care o cunoaștem azi. Cu toate acestea, inventatorii au continuat să propună „construcții perfecționate", lăudîndu-le avantajele. Ele au avut însă existența efemeră a predecesoarelor.

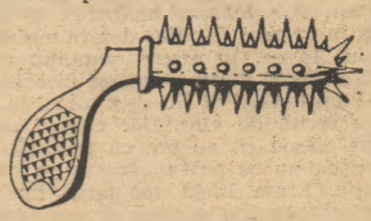

Instrumentul pe care îl vedeți acum este o periuță de dinți inventată în 1929 de australianul Smelpage. Nici ea n-a rezistat. În schimb în zilele noastre se afirmă periuța electrică, o creație recentă, recomandată de specialiști în primul rînd pentru principala ei calitate, aceea că masează gingiile.

V. Plujnikov

— Ați comandat focuri de artificii prin poștă ?

GALEIDOSCOP

Păstrați curățenia

Autoritățile unei provincii suedeze au hotărît să înființeze un serviciu special pentru asigurarea curățeniei în sînul naturii. Lucrătorii acestui serviciu, camuflați în haine de pescari sau vînători și înarmați cu aparate de fotografiat și binocluri, îi urmăresc și rețin pe excursioniștii care lasă în locurile de popas hîrtii, cutii de conserve etc. Vinovații sînt amendați cu sume ce pot atinge cuantumul unui salariu. În plus, li se aplică una din cele mai drastice pedepse, care constă în... retragerea permisului de conducere.

Evadare premeditată

Iarna, urșii se simt în parcurile zoologice ca la ei acasă. Iată, însă, ce se poate întîmpla într-o zi toridă de vară. Supraveghetorii parcului zoologic din Chicago au văzut, într-o dimineață de iulie, șapte urși albi ce se înghesuiau în jurul unui chioșc de răcoritoare, consumînd cu o plăcere evidentă porții triple de înghețată, și fructe zaharisite. Evadarea din cuști le-a fost înlesnită de o ploaie torențială, care a umplut cu apă șanțul din jurul teritoriului rezervat lor. Fără să stea pe gînduri, urșii au trecut șanțul înot și au luat cu asalt chioșcul. Unul dintre îngrijitori a declarat : „Evadarea a fost premeditată, căci de mai bine de un an urșii tot trag cu coada ochiului la chioșcul de răcoritoare !".

Omul — pe ultimul loc

Mai mulți cercetători au întocmit o listă a unui mare număr de viețuitoare (inclusiv omul) în ordinea prudenței manifestate în timpul traversării străzii. S-a dovedit, astfel, că cea mai prudentă ființă e gîsca. De altfel, automobiliștii știu că această pasăre nu nimerește aproape niciodată sub roțile vehiculelor. Urmează în ordine descrescîndă : porcul și pisica, găina și cîinele. În sfîrșit, pe ultimul loc se află omul.

La Hitler, pe scara de serviciu

(Urmare din pag. a 4-a)

pînă sus, în toate compartimentele.

Am întrebat-o pe Gertrude Junge cum s-a putut ca un om normal, aflat în imediata apropiere a lui Hitler și avînd acces la cele mai secrete documente ale statului nazist, să nu fi înțeles caracterul criminal al celor ce se întîmplau în Germania. Dînsa mi-a răspuns însă, că tocmai „de sus" omul poate observa cel mai puțin acest lucru.

— Eram scutiți de miile de griji și neplăceri mărunte cotidiene de care avea parte tot restul populației. Noi nu știam ce sînt cartelele, cozile, teama de bombardamente, trăiam într-o lume ideală, într-un fel de libertate fictivă, dar palpabilă, și în belșug. Pentru prima oară am încercat o oarecare decepție, a continuat ea, cînd rușii, rupînd frontul, au intrat pe teritoriul Germaniei. Atunci i-am spus Führerului că aș dori să învăț să trag, dar el mi-a răspuns că nu se poate expune riscului de a încredința arme secretarelor lui. În această lipsă de încredere față de mine, față de noi toate, era ceva neplăcut, meschin.

În fatalele zile din aprilie 1945, Gertrude Junge s-a aflat la Berlin, în buncherul Cancelariei Reichului. A fost martoră la cununia Evei Braun cu Hitler, a bătut la mașină, dictate chiar de Hitler, cele două testamente ale lui și a primit de la Führer un ultim cadou: o fiolă cu otravă.

— Iartă-mă domnișoară Gertrude Junge, e singurul lucru pe care ți-l pot oferi. Altceva nu mi-a mai rămas... ne-a povestit ea, imitînd vocea lui Hitler.

Între altele, Hitler și-a exprimat atunci părerea de rău de a nu fi făcut „curățenie" printre generalii săi cu cîțiva ani înainte de război.

Amănuntele despre sinuciderea lui Hitler și despre tot ceea ce s-a petrecut atunci în buncher sînt acum atît de bine cunoscute, încît Junge s-a mulțumit doar cu o singură observație:

— În buncher era o lume de fantome.

Gertrude Junge și-a scris memoriile despre perioada aceea, dar manuscrisul ei n-a fost publicat, a fost refuzat pentru că totul fusese scris și răscris în zeci și sute de alte cărți, iar unele detalii care erau „originale" și erau într-un fel „proprietatea" Gertrudei Junge, nu mai prezentau nici un interes.

Vînate, înainte cu douăzeci și trei de ani, de șefi de state majore, de conducători de servicii de spionaj și contraspionaj, de comandanți de armate care luaseră cu asalt Berlinul, aceste „detalii" deveniseră între timp un putregai istoric.

Cu douăzeci și trei de ani în urmă, punîndu-și capăt zilelor împreună cu copiii ei, soția lui Goebbels scrisese:

„Măreața noastră idee piere, lumea care va veni după prăbușirea Führerului și a național-socialismului nu va merita să trăiești în ea, de aceea îmi iau cu mine copiii".

Într-adevăr, führerii și führerașii crezuseră că o dată cu năruirea puterii lor Germania se va prăbuși, că pretutindeni în lume se va instăpîni moartea, nu bănuiau că cele petrecute la 30 aprilie 1945 în buncherul lui Hitler vor rămîne doar un episod în necurmata, contradictoria, uneori tragica dar totuși splendida istorie a omenirii. Nu credeau că poporul german o va scoate la capăt și fără ei.

— O dată cu moartea lui Hitler, ne-a spus Junge, am descoperit brusc în mine o dorință nebună de a trăi. Am spart fiola cu cianură de potasiu de dușumea și am fugit în stradă. În jurul meu explodau proiectile, totul ardea, răpăiau mitraliere și puști automate. Hitler nu mă mai interesa. Trebuia să mă gîndesc la mine...

Convorbirea mea cu Gertrude Junge n-a durat mult; fosta secretară se grăbea să plece la teatru.

Telepatia — adevăr și speculații

(Urmare din pag. a 2-a)

tivă, de voința emițătorului și de cantitatea de energie iradiată. Cercetătorul cehoslovac Kafka insistă asupra importanței antrenamentului în telepatie. Savanții au înregistrat momentul recepției energiei radiante cu 4 pînă la 10 secunde înaintea confirmării prin limbajul vorbit.

Biologii consideră energia radiantă telepatică fie un vestigiu al dezvoltării anterioare a omului, fie rezultatul impetuoasei evoluții a creierului din ultimele milenii și deci un fenomen în plină evoluție progresivă.

Între cibernetică și telepatie

Cibernetica, nod principal al căii de comunicare cu viitorul, a dezvăluit legile obiective ale informaticei cu ajutorul observării fenomenelor cerebrale. Această știință nu a trecut pasivă pe lîngă fenomenul telepatic, ci l-a luat în studiu. Considerat de ciberneticieni o funcție specială a creierului, numită „fenomenul psi", telepatia a fost supusă legilor sistemelor cibernetice. Ciberneticianul nu vede în „fenomenul psi", transmiterea gîndului, considerată o funcție complexă a grupurilor de neuroni (diode, triode, pentode), ci a informației despre gînd. Așa cum acidul ribonucleic transmite informații despre codul genetic, citit și copiat de pe acidul desoxiribonucleic, tot astfel creierul emițător trimite energia radiantă telepatică, reprezentînd copia informatică a gîndului către creierul receptor.

Reprezentînd punctul culminant al evoluției vieții pe planeta Terra, creierul a creat prin limbaj forma cea mai evoluată a gîndirii conștiente, cel mai perfect mijloc de comunicare interumană. Cuvîntul este informația despre gînd, spun ciberneticienii, dar neurofiziologii îi opun întrebarea: poate exista un gînd în afara cuvîntului? Fizico-matematicianul B. Kajinski demonstrează transmiterea telepatică de la om la animal. Or, cum animalul nu gîndește, înseamnă că telepatia nu este transmiterea gîndului la distanță și nici a informației despre gînd, ci o comunicare a reflexelor de gradul întîi sau a instinctelor, ceea ce o apropie de energetica pulsională freudiană. Aceste presupuneri fac din „fenomenul psi" un teren lunecos, plin de labirinturi, prin care adevărul își croiește drum încet, dar sigur.

Ciberneticianul P. I. Guliaev consideră undele bioelectromagnetice telepatice semnale de informare psihică și le denumește „telepateme".

Ciberneticianul B. B. Kajinski, analogînd elementele din radiotehnică consideră radiația telepatică un circuit oscilant al cărui condensator este reprezentat de dendrite, iar spiralele fibrelor nervoase și neuropilul neuronal joacă rolul bobinei.

Cibernetica înțelege prin gîndire vorbirea electrică și prin telepatie modularea energiei radiante telepatice (a telepatemelor) din radiația biologică naturală a creierului. Receptorul avînd cifrul modelării, demodulează transmisia și aude sau vede informațiile transmise fără urechi sau fără ochi, adică vede și aude psihic. Confirmarea acestei ipoteze a fost făcută de profesorul Edmond Dewan de la centrul de cercetări din Bradford-Massachusetts. Savantul a determinat un creier electronic să pronunțe cuvîntul „cibernetică" transmițîndu-i biounde cerebrale prin casca de electroencefalografie. Modularea a făcut-o utilizînd undele alfa pe sistemul Morse. Această experiență coroborată cu infinitatea superiorității creierului biologic asupra creierului electronic demonstrează în mod categoric absurditatea negării totale a telepatiei.

Negarea ei totală este la fel de aberantă ca și credința în provenienta ei mistică.

Necesitatea cercetării telepatiei rezultă din perspectivele pe care le deschide. Evident, posibilitatea comunicării interumane de la distanță nu trebuie însă să-i descurajeze pe lucrătorii poștelor și telecomunicațiilor, deoarece cuvîntul sau emoția telepată, ca mijloc de comunicare al viitorului, nu va putea înlocui niciodată precizia și volumul cuvîntului scris sau vorbit.

Adevărata revoluție pe care o va realiza transmiterea gîndurilor oamenilor ce vin în contact va fi de ordin etic. Cuvîntul va pierde posibilitatea de a ascunde gîndul și va crea relații obligatorii de sinceritate reciprocă a oamenilor societății de mîine.

J. E.

Doriți să vă asigurați primirea promptă a revistei „Veac nou?"

Cel mai bun mijloc este un abonament

Abonamentele se primesc la oficiile și agențiile PTTR sau la factorii poștali

Oricine poate deveni „campion", dacă știe să-și aleagă schiul potrivit. Alegeți-vă una din mărcile:

turist
SUPER
CAMPION
OLIMPIC

Prețul schiurilor de la 80 lei pînă la 1210 lei.

Se găsesc de vînzare în toate magazinele și raioanele de specialitate cu articole de sport.

Poșta medicului

(Urmare din pag. a 8-a)

ZAMFIR NISTOR — Brașov: Vă mulțumim pentru interesul ce-l arătați revistei noastre în calitate de cititor și de... apicultor. Recent, am publicat un articol despre miere pe care, desigur, l-ați citit. Nu vă putem promite o „rubrică apicolă" permanentă în această pagină, dar vă asigurăm că vom face loc mai des materialelor despre virtuțile terapeutice ale mierii, polenului, pășturii, veninului de albine etc.

A. C. — Fălticeni: 1) Am publicat deseori regimuri dietetice indicate în **ateroscleroză.** Răsfoiți colecția revistei. 2) Alimentele bogate în colesterol — ouăle în mod special — sînt interzise. Laptele, carnea de vită și pasăre, cafeaua cu lapte, legumele, fructele vor constitui baza alimentației. Medicamentul pe care îl luați este foarte bun! Usturoiul, ceapa ar avea chiar aspecte antiateromatoase.

PĂRINȚI NECAJIȚI — București: 1) Singura modalitate de comunicare este numai în cadrul acestei rubrici, cu riscul inevitabil al unor răspunsuri întîrziate, din cauza corespondenței excesiv de abundente. 2) Este vorba de boala „Langdon—Down", o afecțiune genetică care se datorește unei anomalii cromozomice (celula germinală are un cromozom mai mult). Boala se caracterizează prin întîrzieri în dezvoltarea psihică, printr-un aspect caracteristic al feței, asemănător cu cel al mongolilor, de unde și numele de „mongolism". 3) Boala nu are un caracter ereditar, în antecedentele herodocolaterale existînd însă adeseori sifilis, tuberculoză sau unele afecțiuni neuropsihice. De asemenea, unele boli infecțioase (gripă, rubeolă, toxoplasmoze), iradieri cu raze X, produse în cursul gravidității par a fi și ele răspunzătoare de aceste vicii cromozomice. 4) Boala se întîlnește la vîrsta copilăriei și este compatibilă cu o viață îndelungată dacă copilul depășește primii ani. Se înțelege că al doilea copil se naște sănătos. 5) Nu există nici un fel de analize care să „depisteze" în cursul gravidității eventualele genopatii. 6) Dezvoltarea psihică rareori întrece pe cea a unui copil de 6—7 ani, bolnavii sînt lipsiți de capacități asociative, vorbesc tîrziu, vorbirea nu este bine articulată etc 7) Malformații ale inimii asociate cu boli și infecții intercurente (bronhopneumonii etc) scurtează de obicei viața copilului bolnav. 8) Tratamentul constă în administrarea masivă de acizi glutamici (Glutarom, Glutaminol), calciu, eventual hormoni tiroideni, lecitină (Buerlecithin), cu o eficiență însă extrem de redusă.

AMALIA PETRESCU — Galați: De obicei, chiuretajul extrăgînd stratul de mucoasă hiperplaziată suprimă hemoragia și ajută la vindecarea **enodmetritei.** Impresia noastră este că toate tulburările pe care le acuzați se datoresc tulburărilor hormonale după ovariectomie. În tot cazul este necesar un examen clinic și de laborator complex. Vă sfătuim deci a solicita internarea într-o clinică ginecologică.

S. CORINA — R. Vîlcea: 1) Cauza frigidității ține uneori de „incompetența" tovarășului de viață. 2) Intoxicația cronică cu amoniac poate fi o cauză. 3) Trebuie cercetată și existența unor leziuni inflamatorii utero-anexiale. 4) Curele îndelungate de fosfobion, ser neurotonic, diete speciale cu alcool în cantități moderate, icre, crustacee, pot avea un anumit efect. Sub control medical se recomandă și administrarea de ginosedol B (5 mg) intramuscular în zilele a 5-a, a 8-a, a 11-a și a 14-a ale ciclului menstrual.

MULȚI SE ÎNTREABĂ

Cine va cîștiga campionatul mondial de fotbal?

În preajma ediției din 1966 a campionatului mondial de fotbal, care a avut loc în Anglia, s-au făcut tot felul de pronosticuri. Nimeni n-a fost lăsat de o parte. Alături de reprezentanți ai științelor exacte — mașinile electronice de calculat — au fost invitați să-și spună cuvîntul și reprezentanții unor domenii mai puțin exacte — astrologi, ghicitoare etc. Faimoasa Katina, care-și publică cu regularitate horoscoapele în revista „Evening News", a indicat drept cîștigătoare echipa Argentinei, secondată de brazilieni. Din păcate nici mașinile electronice n-au fost chiar „pe fază". Ele au dat cîștig de cauză Italiei, care, după cum știm, a fost eliminată cu mult înainte de finală.

Dar să mai facem un salt în urmă, la campionatul din 1962, găzduit de Chile. Un ziar chilian a publicat atunci pronosticul unei mașini de calculat despre rezultatul întîlnirii dintre reprezentativa U.R.S.S., liderul grupei respective și modesta echipă a Columbiei, care nu avea nici un fel de pretenții. În comentariul său ziarul caracteriza anticiparea drept „un eșec total al încercării de pronosticare electronică". Acești termeni categorici erau oarecum îndreptățiți. Scorul indicat de mașină — 4:4 — părea într-adevăr incredibil. Și totuși așa s-a întîmplat. Spre uimirea generală, meciul U.R.S.S. — Columbia s-a încheiat cu scorul de 4 : 4.

Vladimir Muntian, declarat cel mai bun fotbalist sovietic al anului 1969, o mare speranță pentru Mexic

O dată restabilită reputația mașinilor de calculat, să ne lămurim în cîteva cuvinte cum de se pot pronostica rezultatele jocurilor sportive în care intervin atîția factori imprevizibili — începînd cu reacția publicului și terminînd cu starea timpului sau dispoziția portarului.

Încă la începutul secolului nostru, cunoscutul matematician francez Emile Borel a inițiat editarea unui amplu „Curs de teorie a probabilităților și de aplicare a ei". Penultimul volum se intitula „Aplicarea la jocurile de noroc". Savantul făcea bilanțul unor studii îndelungate asupra jocurilor de noroc care îl interesau mult ca matematician. Borel avansa idei originale și îndrăznețe. El a încercat să găsească formula matematică a jocurilor în care rolul determinant îl au jucătorii. Și a reușit să construiască un sistem de ipoteze pe baza cărora se poate face o schemă de calcule și care este în același timp un model rațional a ceea ce se petrece în realitate.

Teoria jocurilor permite să se descrie regulile unui joc în limbajul exact al matematicii, să se elaboreze formule care apreciază situația și indică drumul spre cîștig și, pe deasupra, să se țină seama cu oarecare precizie de o multitudine de elemente ce pot influența jocul.

Cu titlu de curiozitate relatăm că datorită acestei teorii cîțiva tineri au reușit în 1964 să scuture zdravăn rezervele cazinoului din Monte-Carlo, cîștigînd sume uriașe.

Dar să revenim la sport. Un grup de ingineri moscoviți se ocupă de mulți ani, cu succes, de anticiparea rezultatelor meciurilor de fotbal. Pe baza teoriei lui Borel ei au înălțat un edificiu matematic complicat, care le îngăduie să prevadă cum se vor încheia întîlnirile care-i interesează. Este numai un exemplu. Prezicerea cibernetică în sport a luat o mare amploare. Amatorii de pronosticuri pot fi găsiți nu numai printre suporteri. Și specialiștii recurg adesea la „ghicitoarele" cibernetice.

În timpul campionatului mondial de hochei de anul trecut, la rugămintea antrenorilor un grup de matematicieni a întocmit cu ajutorul mașinilor electronice un tabel de rezultate. Spicuim cîteva, indicînd în paranteză scorul real :

Cehoslovacia—Canada 2:1 (6:1)
Suedia—Finlanda 5:1 (6:3)
U.R.S.S.—S.U.A. 10:1 (17:2)
Canada—Finlanda 6:2 (5:1)
U.R.S.S.—Suedia 4:2 (4:2)
Cehoslovacia—S.U.A. 8:2 (8:3)

Jos pălăria ! Mașina a reușit să-i indice fără greș pe învingători, în patru cazuri scorurile au fost foarte apropiate de cele reale, se apropie de adevăr și diferența de valoare stabilită, iar rezultatul meciului U.R.S.S.—Suedia a fost ghicit întocmai.

Dar prezicerea electronică se mîndrește cu succese și în ce privește așa numitele meciuri cibernetice „fără frecvență". Nu de mult pe o mașină de calculat s-a organizat un „meci" de box pentru desemnarea campionului mondial la categoria grea. Fără să știe nimic, boxerii (dintre care unii au părăsit de mult ringul) s-au înfruntat necruțător, învingînd sau fiind învinși pe benzile perforate ale mașinii. Așa se face că în sferturile de finală celebrul Cassius Clay a fost învins de James Jafferis. Campionului, care n-a cunoscut înfrîngerea, nu i-a convenit și i-a dat în judecată pe organizatorii „meciului".

„Campionatul greilor din toate timpurile" a fost transmis la radio timp de șaisprezece săptămîni. El a fost urmărit în delir de șaptesprezece milioane de suporteri. A fost o ocazie unică de a „vedea" gratis pe ring toată floarea boxului mondial, în toate combinațiile posibile. Pentru crearea unei iluzii depline, fondul sonor reproducea întocmai zgomotele pugilatului, iar crainicul făcea comentariul cu toate trăirile pe care le dau meciurile adevărate.

În întîlnirea finală Rocky Marciano l-a făcut K.O. pe Jack Dampsey „cu o sălbatică directă de dreapta în plex".

Ne putem lesne imagina ce va fi cînd se va transmite „campionatul electronic" al celor mai bune douăzeci de echipe profesioniste de fotbal din toate timpurile. Un astfel de campionat se pune acum la cale. Dar pînă atunci mașinile electronice au o misiune mai urgentă : trebuie să ghicească cine va cîștiga campionatul mondial de fotbal care va începe în Mexic peste cîteva luni.

F. Viktorov

Cînd sînt multe de spus !...

MODĂ

Tribulațiile negrului

Ca să poată pătrunde în moda vestimentară, culoarea neagră a trebuit să lupte împotriva reputației de simbol al răului, nenorocirii, tristeții, doliului. De atunci și pînă la a deveni simbolul eleganței a străbătut un drum lung.

În evul mediu a fost culoarea cavalerilor teutoni. Mai tîrziu, în secolul XV, au preluat-o judecătorii, sfetnicii, funcționarii, alchimiștii, medicii — adică bărbații pe care profesia îi obliga să poarte veșminte lungi.

Pe urmă negrul a fost remarcat și de femei. După moartea soțului ei, Carol al VIII-lea, Ana de Bretania a înlocuit albul de doliu cu negrul. Deși știrile — și deci și moda — circulau greu, o vestită cochetă italiană a aflat totuși de această inovație și plăcîndu-i foarte, a început să se îmbrace numai în negru, fără nici o pricină. Nu ca Ecaterina de Medici, care a purtat douăzeci de ani doliu negru după bărbat.

Model în negru prezentat de Galea Milovskaia, un cunoscut manechin din Moscova

În secolul XVI „tonul negrului" l-a dat Spania, care devenise o mare putere. Doamnele pozau pictorilor în catifele și dantele negre.

Barocul a adus în modă culorile deschise, vii. În Franța, industria coloranților se dezvolta și avea nevoie de teren de desfacere. Ludovic XV adora culorile pastelate. Aceeași preferință a arătat-o mai tîrziu și Maria Antoaneta. Culorile ei germanice, deschise, au impus o vogă. S-a născut chiar un termen : „culoarea părului reginei" — adică blondul cenușiu.

Revoluția franceză a generalizat culorile vii, care au intrat în toate casele — bogate și sărace.

Cu toate acestea, secolul XVIII a marcat în general o recrudescență a negrului. La Veneția negrul era culoarea dominoului și a măștilor, a pălăriilor și a mantiilor ; în Spania doamnele din lumea înaltă îi pozau lui Goya în dantele negre ; olandezii economi au păstrat negrul în garderoba lor. Numai în Franța el era considerat un semn distinctiv al femeilor de moravuri ușoare. A trebuit să vină romantismul și să-i deschidă din nou ușile saloanelor. Femeile au început să-l poarte cu frenezie douăsprezece luni din douăsprezece, cum glumea Téophile Gautier. Dar și bărbații. Deplîngîndu-și soarta, o figură pitorească a timpului, Alphonse Karr, scria cu năduf : „Și la înmormîntare, și la nuntă, și la bal — în frac negru ; omul nu poartă negru decît în clipa cînd se naște".

La sfîrșitul secolului XIX, negrul mai era încă o culoare a eleganței și rafinamentului. După o scurtă pauză de policromie, un eveniment dramatic l-a readus în modă : primul război mondial care a îndoliat multe familii.

O nouă pauză și pe scena modei pariziene a apărut Coco Chanel. „Vreau să le văd în negru pe toate femeile" — a spus ea apăsat. Și le-a văzut. În 1925 a apărut „mica rochie neagră" a lui Chanel, iar în iarna 1928—1929 femeile îmbrăcate în negru dansau charleston și rumba.

Pe la mijlocul deceniului al șaselea Coco Chanel a devenit din nou o stea de prima mărime și negrul a revenit în modă. Acum, după ce a oscilat între doliu și festiv, el reușește în fine să rămînă pur și simplu culoarea eleganței.

(După „Jurnal Mod")

dialog
dialog dialog
dialog dialog dialog
alog dialog dialog dialo
og dialog dialog dialog d
dialog dialog dialog dialog
log dialog dialog dialog di
dialog dialog dialog dialog
og dialog dialog dialog dial

ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI

Vreți să aflați ceva și enciclopediile pe care le aveți la îndemînă nu vă dau răspunsul ? Vă invităm să ne adresați nouă întrebarea dv. ; mai ales dacă ea este de interes general.

Nu există memorie !

I

Care sînt ultimele explicații științifice ale mecanismului memoriei ?

Sandu Anghelescu
Șos. Giurgiului 192
București

R

Secretele memoriei nu sînt încă pe deplin dezlegate. Există de aceea multe teorii care încearcă să explice complicatul proces care face ca „trecutul să trăiască în prezent și în viitor". În afară de teoriile devenite clasice care pun la baza memoriei fenomenele chimice (acizii nucleici) sau electrice, au apărut și unele teze care neagă p[illegible] simplu existența memoriei. Cităm [illegible] fel teoria neurologului Heinz von Foerster de la Universitatea Illinois (S.U.A.).

În esență, concepția lui Foerster asupra memoriei este următoarea. Nu există de fapt o memorie, în sensul unei înregistrări a datelor în creier sau în altă regiune a sistemului nervos. Asemenea unei mașini de calculat, creierul recalculează trecutul pornind de la legi cibernetice. Foerster arată, de pildă, că pornind de la o structură elementară care cuprinde doar patru celule nervoase (neuroni) se poate „reevalua" un eveniment trecut fără ca vreodată amintirea acestuia să fi fost înregistrată undeva. Este un mecanism cibernetic asemănător celui care permite reconstituirea unei civilizații antice pe baza unor cioburi de oale sau a unei scrieri dispărute, plecînd de la cîteva elemente cunoscute.

Paul Weston, de la aceeași universitate, a construit modelul unor astfel de „mozaicuri de neuroni", capabile nu numai să-și „amintească" trecutul, dar chiar să prevadă viitorul. Pe modelul lui Weston se pot opera disecții ale conexiunilor, care vor permite aprofundarea mai temeinică a acestei teorii considerată de unii specialiști drept revoluționară.

Pînă atunci, să înregistrăm deocamdată sub beneficiu de inventar teoria care o desființează pe Mnemozina — zeița memoriei — și să facem în continuare acesteia o curte asiduă pentru ca să nu ne trădeze !

I

Ce sînt farfuriile zburătoare ?

Simion Manolache
București

R

S-a scris mult în presă, inclusiv în revista noastră, despre această problemă. Recent a apărut în Editura Științifică volumul „Farfuriile zburătoare — o chestiune serioasă" de Frank Edwards, un studiu amplu și profund asupra acestor obiecte misterioase.

40 460 REDACȚIA : București, Piața „Scînteii", Tel. 17 60 10. Abonamentele se fac la oficiile poștale
Tiparul : Combinatul Poligrafic Casa Scînteii